

The Project Gutenberg eBook of Pannaan julistettu, by Robert Louis Stevenson

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Pannaan julistettu

Author: Robert Louis Stevenson

Translator: Valfrid Hedman

Release date: January 28, 2014 [EBook #44781]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK PANNAAN JULISTETTU ***

E-text prepared by Johanna Kankaanpää and Tapio Riikonen

PANNAAN JULISTETTU

Kirj.

ROBERT LOUIS STEVENSON

Englanninkielestä ["The Beach of Falesá"] suomentanut Valfrid Hedman

Kariston 50 pennin romaaneja 86

Arvi A. Karisto, Hämeenlinna, 1917.

O.-Y. Hämeenlinnan Uusi Kirjapaino.

SISÄLLYS.

- I. Polyneesialaiset häät.
- II. Panna.
- III. Lähetyssaarnaaja.
- IV. Paholaistehdas.
- V. Yö viidakossa.

I. Polyneesialaiset häät.

Näin tuon saaren ensi kertaa, kun ei enää ollut yö eikä vielä aamu. Kuu oli laskemassa länteen, mutta kumotti yhä leveänä ja kirkkaana. Idässä aivan päiväkoiton keskimailla säteili aamutähti timanttina vaaleanpunaisissa puitteissa. Maatuuli puhalsi kasvoihimme, tuoden väkevää villin limoonin ja vaniljan tuoksua, muita virtauksia voimakkaampana; ja sen kylmä viima sai minut aivastelemaan. Sivumennen sanoen olin elänyt vuosikausia matalalla saarella lähellä päiväntasaajaa enimmäkseen yksinäni alkuasukasten parissa. Nyt odotti minua uusi, kokemus: tšekäläinen kielikin olisi minulle aivan outoa; ja näiden metsien ja vuorten näkeminen sekä niiden harvinainen tuoksu virkisti vertani.

Kapteeni sammutti kompassikaapin lampun.

— Tuolla, — sanoi hän, — tuolla tupruaa savua, herra Wiltshire, riutan aukeaman takaa. Se on Falesa, siellä on tuleva asemanne, viimeinen kylä itäänpäin! Ketään ei asu tuulen puolella ... en tiedä miksi. Ottakaa kaukoputkeni, niin voitte eroittaa asunnot.

Otin tähystimen, ja rannat hypähtivät lähemmäksi. Silloin näin metsän tiheiköt ja rantaa vasten murtuvat hyrskyt, ja puiden välistä pilkistivät huoneiden ruskeat katot ja mustat sisustat.

— Osuuko silmääne valkoinen täplä tuolla idän puolella? — jatkoi kapteeni. — Se on teidän asuntonne. Korallista rakennettuna se kohoaa korkealle, ja kuistilla mahtuisi kolme kävelemään rinnakkain; paras kauppa-asematalo Etelämeren saarilla. Kun vanha Adams näki sen, puristi hän kättäni. "Olen joutunut tänne mukaville oloille", hän sanoi. "Niin olette", vastasin minä, "ja oli aikakin!" Johnny-parka! En nähnyt häntä senjälkeen kuin yhden kerran, ja silloin hän oli muuttanut säveltään ... ei voinut tulla toimeen alkuasukasten tai valkoihoisten kanssa tai mitä lieneekään ollut; ja kun sitte taas käväisimme siellä, oli hän kuollut ja kuopattu. Minä otin ja pistin kepakon hänen haudalleen: "John Adams, kuoli kahdeksantoistasataa kuusikymmentäkahdeksan. Mene sinä ja tee samaten." Kaipasin sitä miestä. En minä koskaan mitään erityistä vikaa Johnnyssä nähnyt.

— Mihin hän kuoli? — kysyin.

— Jonkinlaiseen tautiin, — sanoi kapteeni. — Näkyy kohdanneen häntä äkkiä. Yöllä kuuluu nousseen vuoteeltaan, hörppi Kivinkuolettajaa ja Kennedyn Keksintöä. Ei auttanut: sellaiseen setkeen ei Kennedykään tepsinyt. Sitten oli hän yrittänyt avata katajaviina-laatikkoa. Ei apua siitäkään: ei ollut kylliksi väkevää. Senjälkeen oli hän kaiketi pistäytynyt ulos, juossut kuistille ja kupsahtanut käsipuun yli. Kun hänet seuraavana päivänä löydettiin, oli hän pätkähullu ... hoki kaiken aikaa, että joku oli kastellut hänen kopraansa. ["Kopraksi" nimitetään kuivattua kookospähkinän sisustaa, jota tuodaan Etelämeren saarilta yleisimpänä kauppatavarana. Suom.] John-rukka.

— Pidettiinkö sitä saaren vikana? — tiedustin minä.

— No, kyllähän sitä saaren viaksi sanottiin tai vaivaantumisen syyksi tai joksikin muuksi, — vastasi hän. — Minä en kuitenkaan ole koskaan kuullut, että se olisi epäterveellinen paikka. Viimeiseltä mieheltämme, Vigoursilta, ei siellä karvaakaan käpertynyt. Hän läksi sieltä rantaman vuoksi ... sanoi pelkäävänsä Mustaa Jackia ja Casea ja Viheltelijä-Jimmyä, joka siihen aikaan vielä oli elossa, mutta pian sen jälkeen juovuspäissään hukkuu. Vanha kapteeni Randall taasen on elellyt täällä noin vuodesta 1840, sanokaamme 45. Enpä ole Billyssä juuri pahaa huomannut, eikä hän ole paljoa muuttunutkaan. Näkyy voivan saavuttaa ukko Metusalan iän. Ei, kyllä se kaiketi on terveellinen paikka.

— Tuolla on vene tulossa, — sanoin minä. — Se on suoraan edessämme väylällä; näkyy olevan kuudentoista jalan pituinen valaanpyydystävävene; kaksi valkoista miestä peräteljoilla.

— Sama vene, joka upotti Viheltelijä-Jimmyn! — huudahti kapteeni; — tähystäkäämme kaukoputkella. Niin, aivan oikein, siellä on Case ja se neekeri. Heillä on hirtehisen huono maine, mutta tiedättehän, millainen juorujen tyyssija tämä rantama on. Omasta puolestani uskon, että Viheltelijä-Jimmy oli pahin kiusanhenki; mutta nyt hän on mennyt ihanuuteen, näettekös. Mitä lyötte vetoa, että he eivät etsi viinaa? Panen teille viisi kahta vastaan, että he ottavat kuusi laatikkoa.

Kun nämä kaksi kauppamiestä saapuivat laivaan, miellyin heti heihin tai oikeammin molempain ulkonäköön ja toisen haasteluun. Kaipasin hirveästi valkoisia tovereita, vietettyäni päiväntasaajalla neljä vuotta, joita aina pidin vankeusvuosina: milloin julistettiin minua kohtaan *tabu* ["Tabu" on Etelämeren saarilla alkuaan uskonnollisesta kunnioituksesta johtuva kielto lähestyä, koskea tai mainita jotakuta henkilöä tai jotakin esinettä. Suom.] ja sain juosta neuvottelutuvalle, jotta panna poistettaisiin; milloin ostin katajaviinaa, ratketen lystäilyyn, jota sitte kaduin; istuskelin huoneessani iltaisin vain lampun seurassa tai kävelin rannalla koettaen löytää hupsuudelleni sopivaa nimitystä moisen siirtolaisuuteni vuoksi. Mitään muita valkoihoisia ei ollut saarellani, ja kun purjehdin naapurisaarelle, tapasin siellä enimmäkseen kovin karkeata seuraa. Näiden kahden astuminen laivaamme tuotti minulle

siis iloa.

Toinen kylläkin oli neekeri; mutta he olivat sievästi puetut raitaisiin väliin housuihin, ja Case olisi kelvannut esiintymään suurkaupungissakin. Hän oli kellervä ja pienenlätä, kasvoja koristi haukannenä, silmät olivat vaaleat ja parta saksilla tasattu. Kukaan ei tiennyt hänen syntyperästään enempää kuin että hän kieleltään oli englantilainen; ja selvästikin hän oli lähtöisin hyvästä kodista ja saanut oivallisen kasvatuksen. Hän oli myös monilahjainen, soitti käsipeliä ensiluokkaisesti, ja jos antoi hänelle nyöripätkän, korkin tai korttipakan, teki hän temppuja kuin mikäkin silmäkääntäjä. Tahtoessaan osasi hän jutella niin että sitä olisi kelvannut vierashuoneessa kuunnella; ja milloin taas niikseen tuli, saattoi hän sadatella pahemmin kuin yankee-laivuri ja puhua niin nasevasti, että viljejäkin hirvitti. Hänen ajatuskantansa oli aina sillä hetkellä edullisinta, se oli Casen tapaista, ja aina haasteli hän niin näennäisen luontevasti kuin olisi asian ehdottomasti täytynyt olla hänen näkökohtaansa vastaava. Hänellä oli leijonan rohkeus ja rotan viekkaus; ja ellei hän tätänykyä ole helvetissä, ei sellaista paikkaa lienekään.

Tiedän vain yhden hyvän puolen siinä miehessä: hän piti vaimostaan ja oli tälle ystävällinen. Hän oli samoatar ja värjäsi tukkansa punaiseksi sikäläiseen malliin; ja kun Case kuoli (kuten kerrottavakseni koituu), keksittiin jotakin merkillistä — nähtiin, että hän oli tehnyt testamentin kuin kristitty, jättäen kaiken perinnöksi vaimolleen, kaiken omansa, niin sanottiin, sekä Mustan Jackin varat ja suurimman osan Billy Randallin omaisuudesta kaupanpäällisiksi, sillä Case hoiti kirjanpidon. Senjälkeen leski matkusti kotiinsa kuunari *Manualla*, ja elelee siitä pitäen rouviksi syntymäsaarellaan.

Mutta kaikesta tästä en tuona ensimmäisenä aamuna tiennyt enempää kuin karpänen. Case kohteli minua kuin herrasmies ja ystävä, lausui minut tervetulleeksi Falesalle ja antautui käytettäväkseni, mikä oli sitä hyödyllisempää, kun en vielä tuntenut alkuasukkaiden kieltä. Suurimman osan päivästä istuimme veljenmaljoja juoden kajuutissa, enkä ole kuullut kenenkään haastavan sattuvammin. Näillä saarilla ei ollut terävämpää ja sukkelampaa liikemiestä. Minusta tuntui Falesa olevan oikein oivallinen paikka; ja mitä enemmän siemailin, sitä keveämmäksi kävi sydämeni.

Edellinen kauppa-asiamiehemme oli paennut saarelta irtisanoutumattoman äkillisesti, sattuen pääsemään sieltä eräällä lännestä käsin saapuvalla työlaivalla. Tullessaan oli kapteeni löytänyt aseman suljettuna, avaimet jätettyinä alkuasukas-pastorille ja kirjeen poisjuosseelta, jossa tämä tunnusti peljästyneensä ihan suunniltaan. Senjälkeen ei kauppahuonettamme ollut siellä edustettu, eikä tietenkään ollut mitään lastia laivattavana. Kun tuulikin oli myötäinen, toivoi kapteeni ehtivänsä seuraavalle saarelleen aamunkoitteessa hyvän vuoksen vallitessa, ja minun kauppatavaraini maallevienti tapahtui rivakasti. Minulla ei ollut mitään syytä hermostua ja hätiköidä, sanoi Case; kukaan ei koskisi kapineihini, jokainen oli rehellinen Falesalla, joskin ne välistä puhalsivat kananpoikia tai jonkun veitsen tai tupakkarullan. Oli siis parasta istua kaikessa rauhassa, kunnes laiva nosti ankkurinsa, sitten tulla suoraapäätä hänen kotiinsa tapaamaan vanhaa kapteeni Randallia, rantaman isää, pitää hyvänä, mitä talolla oli tarjottavana, ja pimeään tullen mennä kotiin nukkumaan. Näin tuli hyvin puolipäivä, ja kuunari oli jo lähtenyt liikkeelle ennenkuin astuin jalkani Falesan rantaan.

Olin ottanut pari lähtölasillista, sitä ennen tultuani pitkältä purjehdusretkeltä, ja maalle noustessani keinui tanner allani kuin laivan kansi. Maailma oli kuin uudestaan maalattu, jalkani polki musiikin tahtiin; Falesa olisi saattanut olla onnellisten saari, jos sellaista paikkaa on olemassa, ja sitä pahempi, ellei ole! Pehmeä ruoho teki jalalle hyvää, korkeat, vihannoivat vuoret hivelivät silmää, hauska oli nähdä miehiä vihreine sepeleineen ja naisia heleissä punaisissa ja sinisissä puvuissaan. Eteenpäin me astelimme voimakkaassa päiväpaisteessa ja vilpoisessa varjossa, nauttien kummastakin; ja kaikki kylän lapset taapersivat perässämme ajeltuine päineen ja ruskeine ruumiineen, kohottaen eräänlaisen kanojen kaakotusta muistuttavan riemuhuudon jälkeemme.

— Tuota noin, — sanoi Case, — meidän on hankittava sinulle vaimo.

— Aivan niin, — myönsin minä; — olin sen unohtanut.

Lähettyvillämme oli pari tyttöä, ja suoristaen itseäni katsahdin heihin kuin pasha. Ne olivat kaikki pukeutuneet koreasti laivan käynnin takia; ja Falesan naiset ovat kauniita katsella. Jos niissä on vikaa, niin se on rahtunen leveytymistä lonkkapuolella; ja sitä juuri ajattelin, kun Case kosketti minua.

— Tuo on sievä, — sanoi hän.

Näin erään tulevan yksinään toiselta puolen. Hän oli ollut kalastamassa, ja hänellä oli ainoastaan likomärkä paita yllään. Nuori hän oli ja hyvin solakka saarelais-immeksi, — kasvot pitkulaiset, otsa korkea ja katse omituisen arasteleva, kaihtava, mikä samalla kertaa muistutti kissasta ja lapsesta.

— Kuka hän on? — kysyin minä. — Hän kelpaa.

— Hän on Uma, — sanoi Case, kutsui tyttöä ja puhutteli häntä alkuasukasten kielellä. En tiennyt, mitä

hän sanoi; mutta kesken puheen tyttö katsahti minuun nopeasti ja arasti kuin iskua välttävä lapsi, loi sitten silmänsä jälleen maahan ja hymyili. Hänellä oli iso suu, huulet ja leuka kuin veistokuvalla; ja hymy viivähti hänen kasvoillaan vain hetkisen ja katosi. Sitten seisoivat hän pää kumarassa, kuunteli Casen puhetta loppuun asti, vastasi sointuvalla polyneesialaisella äänellään, katsellen häntä suoraan silmiin, kuunteli taas vuorostaan ja sitten pyrähti kumartaen pois. Sainhan osani niiauksesta, mutta en enää toista silmäystä, saati uutta hymyä.

— Luulen asian olevan reilassa, — sanoi Case. — Kai hänet saat. Minä järjestän kaupat vanhan rouvan kanssa. Purullisesta tupakkaa voi valita niiden liudasta kenen haluaa, — lisäsi hän virnistäen.

Tuo äskeinen hymy lienee kiintynyt muistiini, sillä minä vastasin terävästi. — Hän ei näytä sellaiselta, — huudahdin.

— En sitä väitäkään, — vastasi Case. — Luullakseni hän on oikein mallikelpoinen. Pysy kotonaan eikä kiertele muiden kanssa tai muuta sellaista. Oh, ei, älä käsitä minua väärin... Uma on oikealla tolalla (nopeasti saatu ystäväni tuntui puhuvan innokkaasti, ja se kummastutti ja miellytti minua). Tosiaankaan, — jatkoi hän, — en olisi niin varma hänen saamisestaan, mutta hän taisi viehättyä taulusi malliin. Nyt ei muuta tarvita kuin että olet hiiskumatta mitään ja annat minun muokata äitiä omalla tavallani. Minä tuon tytön kapteenin luo vihittäväksi.

En pitänyt viime sanasta ja lausuin ajatukseni.

— Oh, ei siinä vihkimisessä mitään haittaa ole, — rauhoitti hän. — Musta Jack toimii kappalaisena.

Nyt oli näiden kolmen valkoisen miehen asumus jo tullut näkyviimme; sillä neekeri lasketaan valkoihoiseksi ja samaten kiinalainen! Omituinen käsitys, mutta yleinen näillä saarilla. Se oli laudoista rakennettu maja, eteisenä ränstynyt kuistinpätkä. Puoti oli etupuolella myymäläpöytineen, vaakoineen ja mahdollisimman köyhine kauppavarastoineen: pari laatikkoa säilykelihää, tynnyri kovaa leipää, muutama pinkka puuvillakankaita, joita ei voinut verrata omiini. Ainoastaan kieltotavara, tuliaseet ja väkijuomat olivat hyvin edustettuina. — Ellei minulla muita kilpailijoita ole, — ajattelin, — niin pitäisipä minun menestyä Falesalla. — Totta tosiaan he kykenivät kilpailemaan kanssani vain yhdessä suhteessa, nimittäin pyssyillä ja rommilla.

Takahuoneessa vanha kapteeni Randall istua kyyhötti lattialla alkuasukasten tapaan, lihavana ja kelmeänä, alastomana vyötäisiä myöten, harmaana kuin mäyrä ja silmät väkijuomista pullistuneina. Hänen ruumiinsa oli harmaiden karvojen ja ryömivien kärpästen peittämä; yksi oli livahtanut hänen silmänurkkaansakin, mutta siitä hän ei piitannut; ja moskiittohyttysset hyrisivät kuin mehiläiset miehen ympärillä. Jokainen puhtautta harrastava ihminen olisi toimittanut tuon elukan heti ulos ja kaivanut hänet maahan. Ja nähdessäni hänet, ajattellessani, että hän oli seitsemänkymmenvuotias, ja muistaessani, että hän kerran oli ohjannut laivaa, poikkeillut maihin siistissä pukimissa, puhunut suurellisesti ravintoloissa ja konsulivirastoissa ja istuskellut klubien verannoilla, ellotti minua niin, että tulin selväksi. Huoneeseen astuessani yritti hän nousta, multa se oli toivotonta; siis kurotti hän minulle sensijaan kätensä ja änkytti jonkunlaisen tervehdyksen.

— Ukko on jokseenkin täysi tänä aamuna, — huomautti Case. — Meillä on ollut täällä kulkutauti; ja kapteeni Randall nauttii katajaviinaa ehkäisylääkkeenä, eikö totta, isäseni?

— En ole eläissäni sellaista yrittänyt! — huudahti kapteeni närkästyneenä. — Minä juon katajan voimaa terveydekseni, herra mikä teidän nimenne onkaan ... vain varokeinona.

— Se on oikein, isäseni, — sanoi Case. — Mutta teidän pitää nyt reipastua. Täällä tulee häät... Tämä herra Wiltshire aikoo akoittaa.

Vanhus kysyi, kenen kanssa.

— Uman, — vastasi Case.

— Uman! — huudahti kapteeni. — Mihin hän Umaa tarvitsee? Ei suinkaan hän ole tänne tullut terveydekseen? Mitä hiidessä hän Umalla tekee?

— Lopettakaa jo, isäseni, — kehoitti Case. — Ettehän te ole tytön naittaja. Ette tietääkseni ole hänen kumminsä. Herra Wiltshire tietenkään on selvillä omasta halustaan.

Näin sanottuaan pyysi hän minulta anteeksi, että hänen oli mentävä häitä hommaamaan, ja jätti minut yksikseni tuon kurjan raukan kanssa, joka oli hänen liiketoverinsa ja (totta puhuen) hänen nenästä vedettävä narrinsa. Liike ja myymälä kuuluivat molemmat Randallille; Case ja neekeri olivat loisia, jotka elivät hänestä kuin nuo hänen ruumiillaan kuhisevat kärpäset, hänen tietämättänsä

mistään. Billy Randallista minulla ei olekaan mitään pahaa sanottavaa, paitsi että hänen näkemisensä tympäisi minua ja tunsin hänen seurassaan kuin painajaisen ahdistusta.

Huone oli tukehduttavan kuuma ja täynnä kärpäsiä; sillä talo oli likainen, matala ja pieni ja sijaitsi huonolla paikalla kylän takana viidakon laidassa, jossa ei ollut mitään liikettä. Miesten vuoteet olivat laitettut lattialle, ja sikin sokin ajelehti pannuja ja kulhoja. Mitään varsinaisia huonekaluja ei ollut, sillä raivopäissään Randall pani ne pirstoiksi. Siinä sitä istuin ja nautin Casen vaimon tarjoaman aterian. Kaiken päivää tuo miehenjäännös huvitti minua rivoilla vanhoilla kaskuilla ja pitkillä vanhoilla loruilla, aina valmiina säestämään niitä omalla läähättävällä, sihisevällä naurullaan, joten hän ei minun painostanutta mielentilaani huomannut. Sillävälän maisteli hän herkeämättä katajaviinaa. Joskus hän nukahti ja taas heräsi ohkuen ja väristen, ja tuon tuostakin kysyi minulta, miksi tahdoin naida Uman. — Veikkoseni, — varoittelin itseäni kaiken aikaa, — sinusta ei saa tulla tällaista vanhaa herrasmiestä.

Kello saattoi olla noin neljä iltapäivällä, kun takaovi verkalleen avautui ja sisään ryömi kummallisen näköinen alkuasukas-akka melkein mahallaan. Hän oli kiedottu mustaan kankaaseen kantapäitä myöten, tukassa oli harmaita laikkuja, kasvot olivat tatuoidut, vaikka sellainen ei ollut saaren tapa, silmät suuret, loistavat ja hurjan näköiset. Nämä loi hän minuun hurmaantunein ilmein, jonka huomasi olevan näyttölemistä. Hän ei virkkanut mitään selvää sanaa, vaan maiskutteli ja höpisi huulillaan ja hymisi ääneensä kuin lapsi jouluvanukkaansa ääressä. Hän tuli suoraan lattian yli minua kohti ja päästyään viereeni tarttui käteeni, kehräten ja vikisten kuin iso kissa. Tästä hän siirtyi jonkinlaiseen lauluun.

— Kuka lemmossa tämä on? — huudahdin minä, sillä tuo elävä oli minua hätkähdyttänyt.

— Se on Fa'avao, — sanoi Randall, jonka huomasiin lattiaa pitkin siirrähdelleen huoneen etäisimpään loukkoon.

— Ettehän peljänne häntä? — huudahdin.

— Minäkö pelkäisin! — kivahti kapteeni. — Ystäväiseni, minä inhoan häntä! En salli hänen astua jalkaansa tänne, mutta tänään täytyy nyt kaiketi tehdä poikkeus, kun tulee ne häät. Hän on Uman äiti.

— No, vaikka; mutta mitä hän tuolla tarkoittaa? — kysyin ärtyneempänä, ehkä peljästyneempänäkin kuin välitin tunnustaa; ja kapteeni kertoi minulle, että akka rallatteli runoja minun ylistykseksi, koska olin naimassa Uman. — Hyvä on, vanha rouva, — sanoin minä yrittäen nauraa, — valmis palvelemaan. Mutta kun olette lopettanut käteni hieromisen, voisitte ilmoittaa, mitä tahdotte.

Hän teki kuin olisi hän ymmärtänyt; laulu yltyi huudoksi ja pysähtyi; akka ryömi huoneesta samalla tavoin kuin oli tullutkin ja varmaankin sukelsi suoraan pensaikkoon, sillä kun seurasin häntä ovelle, oli hän jo hävinnyt.

— Onpa täällä kummalliset tavat, — sanoin.

— Kummaa joukkoa ne ovat, — myönsi kapteeni, ja ihmeekseni näin hänen tekevän ristinmerkin paljaalle rinnalleen.

— Hei! — virkahdin minä. — Oletteko paavilainen?

Sen hän halveksien kielsi. — Piintynyt baptisti, — sanoi hän. — Mutta, ystäväiseni, paavilaisillakin on muutamia hyviä meininkejä, ja tämä on yksi niistä. Seuratkaa neuvoani, ja milloin hyvänsä tapaatte Uman tai Fa'avaon tai Vigoursin tai jonkun siitä joukosta, niin seuratkaa pappien esimerkkiä ja tehkää niinkuin minä. Ymmärrättekö? — kysyi hän, toisti merkin ja vilkutti hämärää silmänsä minulle. — Ei, herra, — puhkesi hän jälleen, — ei täällä ole paavilaisia! — Ja sitte hän pitkän aikaa kestitsi minua uskonnollisilla mielipiteillään.

Varmaankin olin ensi silmäyksellä tenhoutunut Umaan, sillä muutoin olisin totisesti paennut siitä talosta ja rientänyt puhtaaseen ulkoilmaan, puhtaan meren rantaan tai jollekin läheiselle joelle — vaikka kyllä olinkin jätettynä Casen huostaan. Niin, ja sitäpaitsi en konsaan olisi voinut käydä pää pystyssä sillä saarella, jos olisin karannut tytön luota häällänani.

Aurinko oli mennyt mailleen, taivas hehkui tulimerenä ja lamppu oli ollut kotvan sytytettyinä, kun Case palasi Uman ja neekerin kanssa. Tyttö oli puettu ja hajuvesillä pirskoitettu; hänen hameensa oli hienoa *tapa-kudosta*, jonka poimut häivähtelivät somemmilta kuin minkään silkin; tumman hunajan väristä paljasta povea verhosi vain puolisen tusinaa siemenistä ja kukista kierrettyä kaulanauhaa; ja korvien taakse hiuksiin oli pistetty tulipunaisia hibiscus-kukkia. Hän osoitti morsiamelle mallikelpoista käytöstä, oli vakava ja hiljainen; ja minua hävetti seisoa hänen vieressään tuossa kurjassa majassa, irvistelevän neekerin edessä. Häpesin, sanon; sillä se koirus oli puettu isoon paperikaulukseen, — kirja, josta hän oli lukevinaan, oli sattumalta käsiin saatu romaanin nide, ja hänen käyttämänsä toimitussanat

mainittaviksi sopimattomat. Omaatuntoani vihlaasi meidän liittäessämme kätemme yhteen; ja kun tyttö sai todistuksensa, tunsin kiusausta purkamaan kaupat ja tunnustamaan. Tällainen se asiakirja oli — Case sen kirjoitti nimineen kaikkineen tilikirjasta reväistylle lehdelle:

Täten todistamme, että Uma, Fa'avaon tytär Falesan saarelta, on laittomasti vihitty herra John Wiltshiren kanssa yhdeksi viikoksi ja että herra John Wiltshire on vapaa lähettämään hänet hornaan, milloin mielensä tekee.

*John
Blackamoar,
laivahylkyjen
kappalainen.*

Rekisteristä jäljentänyt

William
T.
Randall,
kauppakapteeni.

Kaunis paperi pistää tytön käteen ja nähdä piiloitettavan kuin aarteena. Vähemmästäkin mies saattaisi tuntea itsensä kehnoksi. Mutta sellainen oli tapa näillä tienoin, eikä se (kuten itselleni sanoin) laisinkaan ollut meidän valkoihoisten, vaan lähetyssaarnaajamme syy. Jos he olisivat jättäneet alkuasukkaat rauhaan, ei minun olisi ollenkaan tarvinnut turvautua tähän petokseen, vaan olisin ottanut niin monta vaimoa kuin tahdoin ja jättänyt heidät hyvällä omallatunnolla milloin tahansa. Mitä enemmän häpesin, sitä enemmän joudutin lähtöäni; ja kun toivomuksemme täten kävivät yhteen, en ollut huomaavinani liikkeenharjoittajissa tapahtunutta muutosta. Case oli ollut perin innokas pitämään minua luonaan; mutta nyt hän ikäänkuin saavutettuaan tarkoituksensa näkyi yhtä hartaasti toivovan minua pois. Uma, selitti hän, näyttäisi minulle tien talolleni, ja kaikki kolme sanoivat meille huoneessa hyvästi.

Oli jo melkein yö; kylä tuoksusi metsältä ja kukkasilta, mereltä ja paistetuilta leipäpuun hedelmiltä; riualta kohisi komea aallokko rantaa kohti, ja etäältä tiheiköistä ja majoista kuului aikuisten ja lasten ääniä. Tuntui hyvältä hengittää keuhkoihinsa puhdasta ilmaa; tuntui hyvältä päästyäni kapteenin rehvanasta sensijaan nähdä tämä olento vierelläni. Minusta oli aivan kuin olisi hän ollut joku tyttö kotona Englannissa, ja unohtaen itseni tartuin hänen käteensä. Hänen sormensa kietoutuivat omiini, kuulin hänen hengähtävän syvään ja nopeasti, ja yhtäkkiä nosti hän käteni kasvoilleen, puristaen sitä niitä vasten. — Sinä hyvä! — huudahti hän ja juoksi edelleni ja pysähtyi katsomaan taakseen, hymyillen, — ja juoksi edelleni jälleen, tällä tavoin opastaen minut viidakon syrjitse ja hiljaista polkua kotiini.

Tosiasia on, että Case oli asianmukaisesti kosinut puolestani, kertoen tytölle, että olin aivan hullaantunut häneen ja että seurauksista välittämättä tahdoin hänet omakseni. Tietäen mitä minä en vielä aavistanut, lapsi-parka uskoi siitä joka sanan ja oli vähällä joutua päästään pyörälle turhamaisuudesta ja kiitollisuudesta. No, kaikesta tästä minä en tiennyt mitään; kuuluin niihin, jotka vastustivat kaikkea hupsua hempeyttä alkuasukas-naisten suhteen, nähtyäni vaimojen sukulaisten syöneen puille paljaille niin monta valkoista aviomiestä, jotka vielä päällisiksi joutuivat ivattaviksi. Sanoin siis itselleni, että minun oli alusta pitäen pysyttävä jäykkänä ja valaistava hänelle asemansa.

Mutta hän näytti niin viehkeältä ja sievältä juostessaan edelläni ja sitten odotellessaan minua aivan kuin lapsi tai ystävällinen koira, että minä en voinut muuta kuin seurata häntä, kuunnella hänen paljaiden jalkojensa tepsutusta ja tähystellä hämärässä hänen kiiltävää ruumistaan. Ja nyt juolahti mieleeni toinen ajatus. Hän leikki kissanpoikaa kanssani, nyt kun olimme yksinämme; mutta talossa oli hän esiintynyt kuin kreivitär, niin ylpeänä ja nöyränä.

Hän juoksi edessä olevaan taloon, ja vielä ulkona ollessani näin tulitikun välähtävän ja lampun valon ilmestyvän ikkunoihin. Asemataloni oli ihmeellisen kaunis korallista rakennettu huoneryhmä, kuisti melkoisen leveä, ja pirtti korkea ja avara. Kirstuni ja laatikkoni olivat pinotut sisälle jokseenkin sekaisin; ja kaiken tuon epäjärjestyksen keskellä seisoivat Uma pöydän ääressä minua odotellen. Hänen varjonsa ulottui takana peltikaton kupuun; hän seisoivat sitä vasten kirkkaana, lampun kimalliellessa hänen hipiällään. Pysähdyin ovelle, ja hän katsahti minuun sanattomana, innosta hohtavin, mutta kuitenkin lannistunein silmin. Sitte hän kosketti poveansa.

— Minä ... sinulle vaimo, — sanoi hän. En ollut vielä tuntenut tuohon tapaan; mutta halu omistaa hänet puristi ja värisytti ruumistani kuin tuuli levitettyä purjetta.

En olisi voinut puhua, vaikka olisin tahtonutkin; ja jos olisin voinut, en olisi tahtonut. Olin häpeissäni, että annoin alkuusukkaan noin liikuttaa mieltäni, häpeissäni myöskin vihkimisestä ja todistuksesta,

jonka tyttö oli tallettanut hameeseensa. Käännyin sivulle ja olin penkovinani tavaroitani. Ensimmäisenä sattui käsiini katajaviinalaatikko, ainoa, minkä olin tuonut; ja osaksi tytön tähden, ja osaksi vanhan Randallin muistelemisen kauhusta, tein nopean päätöksen. Väänsin laatikon kannen auki. Taskussani säilyttämälläni korkkiruuvilla avasin pullot peräkkäin ja lähetin Uman kaatamaan nesteen kuistilta maahan.

Viimeisen tyhjennettyään tuli hän luokseni ja katseli minua näköjään ymmällä.

— Ei hyvä, — sanoin, sillä nyt hallitsin ääntäni jo vähän paremmin.

— Mies juo, ei hyvä mies.

Hän myönsi tämän, mutta jäi miettiväiseksi. — Miksi sinä se sitte toi? — ihmetteli hän tovin kuluttua.

— Kas, jos sinä ei tahto juoda, sinä ei se tuo, minä luulla.

— Selvä juttu, — sanoin minä. — Ennen minä tahto juoda liikaa, nyt ei tahto. Katso, minä ei tiennyt että saan vaimonen. Jos minä juoda viinaa, minun pikku vaimo pelkää.

Puhua hänelle ystävällisesti oli melkein enemmän kuin mihin minä kelpasin; olin tehnyt itselleni lupauksen, etten koskaan antautuisi heikkouteen alkuasukasta kohtaan, ja tottumus oli tullut toiseksi luonnokseni.

Hän seisoి katsellen minua vakavasti, istuessani siinä avoimen laatikon ääressä. — Minä luulla sinä hyvä mies, — sanoi hän. Ja äkkiä hän heittäysi eteeni lattialle. — Minä on sinun yhtäkaikki! — huudahti hän.

II. Panna.

Tulin kuistille aamusella juuri ennen auringon nousua. Asuntoni oli viimeinen itäänpäin; metsäinen ja kallioinen niemeke sen takana kätki päivännousun. Lännen puolella virtasi vuolas, vilpoinen joki; taampana oli kylän kookospalmuilla, leipäpuilla ja majoilla täplitetty vihreä kenttä. Toisissa asunnoissa oli luukut vielä ikkunoissa, toisissa oli ne jo avattu: näin moskiittoverkot vielä pingoitettuina, ja niiden lävitse häämöitti vastaheränneiden istuvien ihmisten varjoja; toisia taas oli harppailemassa äänettöminä pitkin nurmikkoja, käärittyinä monivärisiin yöpukuihinsa kuin beduiinit raamatun kuvissa. Oli haudanhiljaista, juhlallista ja viileätä, ja aamunkoiton valo hohti laguunilla kuin tuli.

Mutta se, mikä minua kiusasi, oli lähempänä. Tusinan verta nuoria miehiä ja lapsia oli asettunut kaareen taloni sivulle: puro eroitti heidät, toiset olivat sen tämänpuoleisella, toiset tuonpuoleisella rannalla ja yksi veden keskeltä kohoavalla paadella; ja kaikki istuivat he ääneti raiteihinsa käärittyinä, tuijottaen minuun ja huoneisiini suoraan kuin lintukoirat. Minusta tuntui se omituiselta ulos mennessäni. Kun uituani tulin takaisin ja näin heidät kaikki siellä ja vielä pari kolme lisäksikin, tuntui se vielä omituisemmalta. Mitä ihmettä heillä oli asunnossani töllisteltävää, ajattelin ja astuin sisälle.

Mutta noiden mulkoilijain läsnäolo vaivasi minua yhä, jonka vuoksi menin pian ulos jälleen. Aurinko oli nyt noussut, mutta yhä kätkeytyä metsäniemekkeen taakse. Noin neljännestunti oli kulunut. Ihmisjoukko oli suuresti lisääntynyt, reunustaen pitkältä joen takemman rannan. Siinä oli kolmisenkymmentä täysikasvuista ja lapsia kaksin verroin, toiset seisten, toiset istuen kyykyllään maassa, ja kaikki töllistellen asuntoani.

Olin nähnyt talon eräessä Etelämeren kylässä noin piiritettynä, mutta silloin kaupustelija sisällä rusikoi vaimoan, joka parkui täyttä kurkkua. Täällä ei ollut mitään merkillistä: uuni oli sytytetty, savu nousi ilmoille kristittyyn tapaan, kaikki oli mallikelpoista ja moitteetonta. Tosin oli saapunut muukalainen, mutta heillä oli ollut tilaisuus nähdä tuo muukalainen eilen ja he suhtautuivat asiaan aivan tyynesti. Mikä heitä nyt vaivasi? Nojasin käsivarteni kaidepuuta vasten ja tuijotin takaisin. Ne eivät edes vilkuttaneet silmiään! Silloin tällöin saatoin huomata lasten supattavan, mutta ne haastelivat niin matalalla äänellä, ettei edes puheen suhinna kantaunut korviini. Muut muistuttivat veistokuvia, tuijottaessaan minuun mykkinä ja surullisina kirkailla silmillään; ja mieleeni juolahti, että asema näyttäisi jokseenkin samallaiselta, jos seisaisin hirsipuun lavalla ja nuo hyvät ihmiset olisivat saapuneet teloitustani katsomaan.

Tunsin itsessäni syntyvän pelkoa ja aloin varoa näyttämästä säikähtyneeltä, sillä se ei mitenkään käynyt päinsä. Nousin ylös muka suoristautuakseni, astuin alas kuistin portaita ja kävelin joelle päin. Syntyi lyhyt sorina väkijoukossa, sellainen, jota kuulee teatterissa esiripun kohotessa, ja muutamat etumaisista siirrähtivät taaksepäin. Näin tytön laskevan toisen kätensä nuoren miehen olalle ja toisella viittaavan ylöspäin; samalla sanoi hän jotakin saaren kielellä läähättävin äänin. Kolme pientä poikaa istui polun vieressä, jota minun oli kuljettava kolmen jalan päässä heistä. Raiteihinsa kääriytyneinä,

ajeltuine päineen, solmittuine hiustupsuineen ja omituisine kasvoineen näyttivät he uuninreunan kuvioilta. Siinä he istuivat vakavina kuin tuomarit. Tulin päätähavin nyrkki pystyssä, viiden solmuvälin nopeudella kuin mies, jolla on tositarkoitus; ja luulin näkeväni jonkinlaisen irvistyksen ja väännähdyksen noissa kolmissa kasvoissa. Sitten yksi hypähti ylös (hän oli etäisinnä) ja juoksi äitinsä turviin. Molemmat muut koettivat seurata perässä, mutta töyttäsivät yhteen, kierähtivät ulvoen tantereelle, pujoittuivat ilki alastomina raideistaan, ja hetkisen kaikki kolme luikkivat henkensä edestä, vinkuen kuin porsaat. Kanakat [eräiden Polyneesian saariryhmien alkuasukasten nimitys. Suom.], jotka eivät edes hautajaisissa olisi jättäneet leikinaihetta käyttämättä, nauroivat ja päästivät kurkuistaan koiran haukahdusta muistuttavan äänen.

Sanotaan, että ihmistä peloittaa yksinään oleminen. Mutta niin ei ole laita. Pimeässä tai tiheässä viidakossa peloittaa häntä se, että ei voi varmasti tietää, vaikka kokonainen liuta hiipisi hänen kintereillään. Kaikkein enin peloittaa häntä väkijoukon keskellä, kun ei aavista, mitä tuolla joukolla lienee mielessä. Naurun vaietessa minäkin pysähdyin. Pojat eivät vielä olleet ehtineet pois, he kirmasivat yhä yhtäälle, kun minä jo olin kääntänyt keulani ja suuntasin toiselle taholle. Kun hupsu olin laukannut ulos, kuin hupsu riensin jälleen takaisin. Se oli epäilemättä mitä hullunkurisinta nähdä, ja ällistyksekseni kukaan ei tällä kertaa nauranut. Vain eräs vanha vaimo päästi hurskaanlaisen voihkauksen, niinkuin kuulee lahkolaisten äännähtelevän kappeleissaan saarnan aikana.

— En koskaan ole nähnyt sellaisia kanakan hupsuja kuin nämä sinun heimolaisesi, — virkoin kerran Umalle, katsahtaen ikkunasta noihin ulkona töllisteleviin.

— Ei tiedä, — vastasi Uma eräänlaisella inhoavalla sävyllä, johon hän kykeni.

Siinä oli kaikki, mitä puhuimme asiasta, sillä minä olin nolona, ja Uma piti seikkaa niin luonnollisena, että minä aivan häpesin.

Kaiken päivää, toisia tullen, toisia menen, nuo hupsut istuskelivat milloin suuremmissa milloin pienemmissä parvissa asuntoani läntisellä sivulla ja joen toisella puolella, odotellen näytelmää, mitä se sitten olikaan — kaiketi tulta taivaasta tuhoamaan minut kimpsuineni kampsuineni. Mutta illan tullen he aito saarelaisina olivat väsyneet hommaansa ja menneet tiehensä, pannen sensijaan toimeen tanssit kylän isossa tuvassa, jossa kuulin heidän laulavan ja paukuttavan käsiään noin kello kymmeneen illalla; ja seuraavana päivänä he näkyivät unohtaneen, että minua oli olemassakaan. Jos tuli olisi iskenyt taivaasta tai maa avautunut ja niellyt minut, ketään ei olisi ollut sitä huvia näkemässä tai vahingosta viisastumassa, tai miten sitä tahtoo nimittää. Mutta sain kokea, että he eivät olleet unohtaneetkaan, vaan pitivät minua silmällä nähdäkseen joitakin erinomaisia ilmiöitä.

Näinä kahtena päivänä oli minulla täysi työ järjestäessäni kauppatavaroitani ja Vigoursilta jäänyttä varastoa. Tämä oli puuha, joka sai minut perin alakuloiseksi ja pidätti juuri muuta ajattelemaasta. Ben oli tuonut varastoa viime matkalla (tiesin voivani luottaa Beniin), mutta ilmeisesti oli sitä joku sillävälän liikutellut. Huomasin menettäneeni hyvinkin puolen vuoden palkan ja voitto-osuuden verran, ja sadattelin itseäni päivät pitkät, kun olin ollut sellainen typerä aasi ja istunut naukkaamassa Casen kanssa, sensijaan että olisin pitänyt huolta omista asioistani ja varannut tavaraa.

Mutta turhaa on itkeä kaatunutta maitokehloa. Tehtyä ei voinut saada tekemättömäksi. Minulla ei ollut muuta neuvoa kuin järjestellä jätteet ja uudet tavarani, jotka itse olin valinnut, käydä ympäri taloa pyydystelemässä rottia ja torakoita ja laittaa puotini oikeaan sydneyläiseen malliin. Somalta sen sainkin näyttämään; ja kun kolmantena aamuna sytytettyäni piippuni seisoin ovelta, katsahdin sisään ja sitten kääntyen loin silmäni vuorella huujuviin kookospalmuihin sekä asetin kopratynnyrit valmiiksi, niin silmäillessäni kylän nurmikolla käveleviä saarelaiskeikareita ja laskiessani, montako karttuunimetriä nuo ihmiset tarvitsisivat mekkoihinsa ja hameisiinsa, tunsin olevani oikeassa paikassa varallisuutta kootakseni ja sitten palatakseni kotiin avaamaan ravintolan.

Siinä sitä istuin kuistilla mitä hurmaavin maisema edessäni, päiväpaisteen lämmössä, odotellen hauskaa kaupantekoa, joka saisi veren voimakkaasti kiertämään kuin merikylypy. Ja kaikki tämä oli kuitenkin haihtunut mielestäni, ja minä uneksin Englannista, tuosta, puhuttakoon mitä puhutaan, viheliäisestä, kylmästä, liejuisesta maankolkasta, jonka päivän valossa tuskin näkee lukea, ja kuvittelin, miltä oluttupani näyttäisi suuren, puistokäytävän tapaisen valtatie reunassa viheriään puuhun ripustettuine kyltteineen.

Tämä aamusta; mutta päivä kului, eikä ainoatakaan sielua tullut lähelleni, ja mikäli tunsin alkuasukasten tapoja muilta saarilta, näytti tämä minusta omituiselta. Ihmiset olivat hiukan nauraneet liikettämme ja sen komeita kauppa-asemia, varsinkin tätä Falesan asemaa. Kaikki piirin kopra ei korvaisi sitä viidessäkymmenessä vuodessa, olin kuullut heidän sanovan, arvelen heidän kuitenkin liioittelevan. Mutta kun päivä kului, eikä kaupanteosta näkynyt merkkiäkään, alkoi mieleni masentua; ja kello kolmen tienoissa iltapäivällä minä läksin kävelyllä reipastuakseni. Ruohikolla näin valkoisen miehen tulevan kauhtanaan puettuna, josta samoin kuin hänen kasvoistaan tunsin hänet papiksi. Hän

näytti hyväluontoiselta vanhukselta, ollen jo hiukan harmaantunut ja niin likainen, että hänellä olisi voinut kirjoittaa paperiarkille.

— Hyvää päivää, sir, — sanoin minä.

Hän vastasi innokkaasti alkuasukasten kielellä.

— Ettekö ollenkaan puhu englanninkieltä? — kysyin.

— Ranskaa, — selitti hän.

— Oh, olen pahoillani, — virkoin, — mutta silloin en tule tolkkuun.

Hän yritti hetkisen ranskaksi ja sitten taas kanakaksi, jolla hän näkyi luulevan tulevansa paremmin ymmärretyksi. Sain selville, että hän ei tullut luokseni ainoastaan aikaa tappamaan, vaan että hänellä oli jotakin ilmoitettavaa, ja kuuntelin sitä tarkkaavammin. Eroitin nimet Adams, Case ja Randall, useimmiten Randallin, ja sanan "myrkky" tai jotakin sentapaista; erittäin usein kuulin hänen mainitsevan jotakin alkuasukasten sanaa. Menin kotiin, toistellen sitä itsekseni.

— Mitä *fusi-oki* merkitsee? — kysyin Umalta, lausuen sanan parhaani mukaan.

— Tehdä kuoliaaksi, — sanoi hän.

— Vai niin, vai sitä se onkin! — huudahdin. — Oletko koskaan kuullut, että Case olisi myrkyttänyt Johnnie Adamsin?

— Jokainen tietää se, — sanoi Uma halveksien. — Antoi hänelle valkoinen hiekka ... paha hiekka. Hänellä vielä pullo. Jos hän antaa sinulle viinaa, sinä ei juoko se viina.

Olin kuullut jokseenkin samallaisia juttuja muilla saarilla, ja sama valkoinen jauhe esiintyi niissä aina, joten en siitä suuresti välittänyt. Kuitenkin menin Randallin asunnolle nähdäkseni, saisinko jotakin selvyyttä, ja tapasin Casen portailla pyssyä puhdistamassa.

— Onko täällä runsaasti metsänriistaa? — sanoin.

— Aikalailla, — vastasi hän. — Viidakko vilisee kaikenlaisia lintuja. Olisipa kopraa yhtä viljalti, — sanoi hän viekkaasti, kuten minusta tuntui, — mutta täällä ei näy saavan mitään toimeen.

Olipa siinä Musta Jack puodissa ostajaa palvelemissa.

— Tuo osoittaa sentään kaupankäyntiä, — sanoin.

— Ensimmäinen myyntimme kolmeen viikkoon, — vastasi hän.

— Älähän, — epäilin puolestani. — Kolmeenko viikkoon? No, no.

— Ellet usko minua, — huudahti hän hiukan kiihtyneenä, — voit mennä kopra-suojaan katsomaan. Vielä tällä siunatulla hetkellä on se puoliksi tyhjä.

— Siitä en paljoakaan hyötyisi, tiedäthän, — virkoin. — Olisihan se eilen saattanut olla aivan tyhjä.

— Niinpä kyllä, — myönsi hän naurahtaen.

— Sivumennen sanoen, mitä se pappi on miehiään? — kysäisin. — Näyttää jokseenkin ystävälliseltä.

Tässä kohden Case räjähti äänekkääseen nauruun. — Ah, — sanoi hän, — nyt näen mikä sinua vaivaa! Galuchet on ollut kimpussasi.

"Isä Kalossiksi" häntä tavallisesti mainittiin, mutta Case aina lausua lipsautti nimen ranskalaiseen malliin, jonka vuoksi sitä suuremmalla syyllä otaksuimme hänen olevan jokapäiväisten ihmisten yläpuolella.

— Kyllä olen hänet tavannut, — sanoin. — Huomasin, että hän ei ajatellut suuria sinun kapteeni Randallistasi.

— Eipä tosiaan! — myönsi Case. — Adams-poloisesta se jupakka johtui. Hänen viimeisenä päivänään, kun hän makasi kuoleman kielissä, sattui nuori Buncombe tänne. Oletko nähnyt Buncombea?

Vastasin kieltävästi.

— Hän on sellainen neropatti, se Buncombe! — nauroi Case. — No niin, Buncombe sai päähänsä, että

kun ei ollut muita pappismiehiä lähettyvillä kuin kanaka-pastoreita, olisi meidän kutsuttava isä Galuchet kuulemaan vanhuksen ripin ja antamaan sakramentin. Minulle se oli samantekevää, kuten voit arvata; mutta sanoin, että nähdäkseni oli kysyttävä Adamsin omaa mieltä. Hän höpisi yhä kastellusta koprastaan ja muuta hassutusta. "Kuulkaahan", sanoin, "olette kovin sairas. Tahtoisitteko, että Kalossi tulisi tänne?" Hän kohosi kyynäspäänsä varaan. "Tuokaa pappi", sanoi hän, "tuokaa pappi; älkääkää jättäkö minua kuolemaan kuin koira!" Hän puhui jokseenkin hurjasti ja kiihkeästi, mutta kylläkin järkevästi. Sitä vastaanhan ei ollut mitään sanottavaa, ja siis lähetimme kysymään Galuchet'ltä, tahtoiko hän tulla. Tietysti hän tahtoi, sen arvaa. Jo ajatuskin sai hänet hypähtämään likaisessa paidassaan. Mutta hän ei ollut ottanut isää laskelmiinsa. Hän on piintynyt baptisti, isä on; eikä paavilaisten ole tänne tulemista. Ja hän meni sulkemaan oven. Buncombe haukkui häntä tekopyhäksi, ja minä luulin, että hän saisi kohtauksen. "Tekopyhä!" huudahti hän. "Minäkö tekopyhä? Pitääkö kuulla sellaista mokomalta apinalta?" Ja hän hyökkäsi Buncombea kohti, joten minun täytyi tulla väliin. Ja siinä keskellä touhusi Adams, joka taaskin oli käynyt kaistapääksi, hokien koprastaan kuin huimahullu. Huvinäytelmäksi se oli mainiota, ja minä olin läikähtyä naurusta, mutta silloin Adams yht'äkkiä kohosi istualleen, löi käsillään rintaansa ja matkasi manalan pimeille tuville. Hänellä oli kova kuolema, niin oli John Adamsilla, — lopetti Case, käyden äkkiä vakavaksi.

— Ja mihin pappi joutui? — kysyin minä.

— Pappiko? — sanoi Case. — Oh, hän paukutteli ovea ulkopuolelta, huuteli alkuasukkaita murtamaan sen ja piipitti, että hän tahtoi pelastaa sielun ja muuta sellaista. Hän oli tavattomasti kuohuksissaan, se pappi. Mutta mitäpä sille mahtoi? Johnin ankkuriköysi oli katkennut, John oli poistunut näiltä markkinoilta, eikä siinä nyt enää sakramenteista apua lähtenyt. Pian ilmoitettiin Randallille, että pappi oli rukoilemassa Johnnyn haudalla. Isä oli aika hutikassa, sieppasi nuijan ja kiirehti suoraan paikalle. Siellä oli Kalossi polvillaan ja joukko alkuasukkaita katselemassa. Ei olisi luullut isän niin paljoa välittävän muusta kuin väkijuomista; mutta hän ja pappi kinastelivat siinä kaksi tuntia, sättien toisiaan alkuasukasten kielellä, ja joka kerta, kun Kalossi yritti polvistua, isä tähtäsi häntä nuijallaan. Moista lystiä ei ollut Falesalla ennen nähty. Jupakka loppui siihen, että kapteeni Randall kellahti maahan jonkin kohtauksen johdosta, ja pappi pääsi kuin pääsikin voitolle. Mutta hän oli vihaisin pappi, mistä koskaan on kuultu, ja valitti päälliköille loukkauksesta, kuten hän sitä nimitti. Siitä hän ei mitään hyötynyt, sillä päällikkömme täällä ovat protestantteja; ja kun hän oli rettelöinyt aamukoulun rummusta, antoivat he mielellään hänelle näpsäyksen. Nyt hän vannoo, että Randall antoi Adamsille myrkyä tai jotakin sellaista, ja tavatessaan nuo kaksi miestä irvistelevät toisilleen kuin paviaanit.

Hän kertoi tämän mahdollisimman luonnollisesti ja ikäänkuin siitä huvitettuna, vaikka se nyt näin kauan jälkeinpäin ajatellessani tuntuu minusta ellottavalta jutulta. Kuitenkaan ei Case koskaan tekeytynytkään pehmeäksi, vaan ainoastaan reiluksi, sydämelliseksi ja kaikin tavoin miehekkääksi; ja totta puhuen sai hän minut kokonaan ymmälle.

Menin kotiin ja kysyin Umalta, oliko hän poopi, jota sanaa olin huomannut alkuasukasten käyttävän katolisista.

— *E le ai!* — huudahti hän. Uma käytti aina omaa kieltään, milloin hän tahtoi tavallista jyrkemmin kieltää, ja mahtavammalta se tosiaan kuuluukin. — Poopi ei hyvä, — lisäsi hän.

Sitten kyselin häneltä Adamsista ja papista, ja hän kertoi minulle jokseenkin saman jutun omalla tavallaan. Näin en asiasta paljoa viisastunut, mutta yleensä olin taipuvainen otaksumaan, että sakramentin aiheuttama jupakka oli asian pohjana ja myrkytys vain lorua.

Seuraava päivä oli sunnuntai, jolloin ei mitään ostajia ollut odotettavissa. Uma kysyi minulta aamusella, menisinkö "rukoilemaan". Sanoin hänelle, että en ollut niissä aikeissakaan, ja hän pysyi itsekä kotona sen enempää puhumatta. Minusta tämä oli omituista alkuasukkaassa, alkuasukasnaisessa, ja naisessa, jolla oli uudet vaatteet näyteltävinä. Mutta kun se erinomaisesti soveltui minulle, en ollut sitä huomaavinani. Kummallisinta oli, että sittenkin olin vähällä tulla menneeksi kirkkoon, ja sitä seikkaa en hevillä unhoita. Olin pistäytynyt kävelyllä ja kuulin virren kajahtavan. Tiedätte, miltä se tuntuu. Kun kuulee ihmisten laulavan, se ikäänkuin vetää puoleensa; ja ennen pitkää olin kirkon vieressä. Se oli pieni, pitkä, matala korallista kyhätty rakennus, joka molemmista päistään pyöreentyi valaanpyytäjä-veneeseen tapaan; sen päällä oli iso alkuasukasmallinen katto, ikkunat olivat lasitta ja oviaukot ovitta. Pistin pääni ikkunasta ja näin jotakin niin uutta (sillä muilla saarilla kävi toimitus toiseen malliin), että pysähdyin katselemaan. Seurakunta istui matoilla lattialla, naiset toisella puolella, miehet toisella, kaikki koreimmissa pukimissaan. Naisilla oli ihan hameet ja hatut, miehillä valkoiset nutut ja paidat. Virsi oli laulettu loppuun; pastori, iso, harteava kanaka, oli saarnastuolissa, pauhaten kuin henkensä edestä. Tavasta, jolla hän heilutti kättään, käytti äänivarojaan, veti esiin todisteita ja vetosi kuulijoihinsa, huomasin hänet voimamieheksi ammatissaan.

Mutta äkkiä hän katsahti ylös, kohdaten silmäni, ja vakuutan teille, että hän horjahti saarnastuolissaan; hänen silmänsä pullistui päästä, hänen kätensä kohosi osoittamaan minua

ikäänkuin vastoin hänen tahtoaan, ja saarna pysähtyi siihen.

Sitä ei ole hauska tunnustaa, mutta tieheni minä pötkin; ja jos saisin samallaisen järkytyksen, niin livistäisin huomennakin. Nähdä tuon lavertelevan kanakan lysähtävän kokoon vain minut huomattessaankin sai minut tuntemaan kuin olisi pohja pudonnut maailmasta.

Menin suoraa päätä kotiin, jäin sinne, enkä puhunut mitään. Saattaisi otaksua, että olisin kertonut Umalle, mutta se oli vastoin järjestelmääni. Saattaisi luulla, että olisin mennyt kysymään Casen mielipidettä; mutta toden teolla häpesin puhua sellaisesta asiasta, peläten, että jokainen nauraa rapsauttaisi minulle vasten kasvoja. Siksi pidin suuni kiinni ja ajattelin sitä enemmän; ja mitä enemmän ajattelin, sitä vähemmän asia minua miellytti.

Maanantai-iltana selvisi päässäni ajatus, että minua kohtaan varmaan oli julistettu tabu. Uusi kauppapuoti oli kaksi päivää ollut avattuna kylässä, ja tuntui aivan uskomattomalta, ettei ainoakaan mies tai nainen tullut sitä katsomaan.

— Uma, — sanoin, — luulen, että minulla on tabu.

— Luulen niin, — virkkoi hän.

Mietiskelin hetkisen, utelisinko häneltä enempää; mutta ei ole viisasta antaa alkuasukasten luulotellakaan, että heiltä kysytään neuvoa, ja senvuoksi läksin Casen luo. Oli pimeä, ja tapansa mukaan istuskeli hän yksinään portailla poltellen.

— Case, — aloitin, — on tapahtunut merkillistä. Minut on tabuoitu.

— Oh, loruja! — vastasi hän, — se ei ole tapana näillä saarilla.

— Olkoon tai ei, — sanoin. — Se oli tapana siellä, mistä tänne tulin. Vakuutan tietäväni, millaista se on; ja väitän sinulle varmasti, että olen joutunut tabun alaiseksi.

— No, — kysyi hän, — mitä olet sitten tehnyt?

— Senpä juuri tahtoisin saada selville, — vastasin minä.

— Oh, niin ei voi olla laitasi, — virkkoi hän; — se ei ole mahdollista. Mutta kuulehan, mitä teen. Rauhoitu sinä vain, niin menen hankkimaan asiasta varmuuden. Valssaahan sisälle juttelemaan isän kanssa.

— Kiitoksia paljon, — sanoin, — mutta jään mieluummin tänne kuistille. Teidän asuntonne on niin ummehtunut.

— Minä kutsun sitten isän tänne, — sanoi hän.

— Ystäväiseni, — estelin minä, — jätä se mieluummin tekemättä. Minä tosiaankaan en pidä herra Randallista.

Case nauroi, otti lyhdyn puodista ja läksi kylään. Noin neljännestunnin kuluttua tuli hän takaisin, näyttäen hyvin vakavalta.

— Tjaa, — sanoi hän, paiskaten lyhdyn kuistin portaille, — sitä en olisi koskaan uskonut. Kuinkahan pitkälle näiden kanakain hävyttömyys vielä meneekään? Näkyvät lopen menettäneen kaiken kunnioituksen valkoisia kohtaan! Pitäisi saada tänne sotalaiva ... saksalainen, jos mahdollista; ne pojat osaavat käsitellä kanakoja.

— Siis minä olen tabun alainen? — huudahdin.

— Jotakin sinne päin, — sanoi hän. — Ja se on pahinta siitä lajista, mitä olen vielä kuullut. Mutta minä seison lujana puolestasi, Wiltshire, kanssasi yhtenä miehenä. Pistäydy tänne huomenaamulla yhdeksän tienoissa, niin menemme tiedustamaan asiaa päälliköiltä. Ne pelkäävät minua tai ainakin ovat ennen peljänneet; mutta he ovat nykyisin niin korskeita, etten tiedä, mitä ajatella. Ymmärrä minua, Wiltshire; en pidä tätä sinun riitanasi, — jatkoi hän hyvin päättäväisenä, — vaan minusta koskee asia meitä kaikkia, se koskee valkoista miestä, ja minä taistelen sen puolesta kynsin hampain, — tässä käteni.

— Saitko syytä selville? — kysyin.

— En vielä, — virkkoi Case. — Mutta kyllä heidät huomenna taltutamme.

Yleensä olin varsin mielissäni hänen käytöksestään ja melkein vielä enemmän seuraavana päivänä, kun tapasimme toisemme mennäksemme päälliköiden puheille ja näin hänet niin jäykkänä ja

päättäväisenä. Päälliköt odottelivat meitä eräässä isoista, soikeista suojistaan, jonka jo pitkän matkan päästä osoitti meille räystäätien alla tungeskeleva väkijoukko, ainakin sata henkilöä, miehiä, naisia ja lapsia. Monet miehistä olivat matkalla työhönsä, ja heillä oli vihreät seppeleet, joka sai minut ajattelemaan vapunpäivää kotona. Tämä joukko avautui suristen, kun me kaksi astuimme sisään, ja osoitti äkillistä vihaista kiihtymystä.

Sisällä oli viisi päällikköä; neljä mahtavannäköistä, komeata miestä, viides vanha ja kumarainen. He istuivat matoilla valkoisissa mekoissaan ja nutuissaan, viuhkat käsissä kuin hienoilla naisilla, ja kahdella nuorimmalla oli katolisia kunniarahoja rinnassa, joka antoi minulle miettimisen aihetta. Meille oli varattu paikat istumamatoilla huoneen etupuolella vastapäätä näitä suurmiehiä. Keskusta oli tyhjä; väkijoukko sorisi aivan selkämme takana ja kuroitteli kaukojaan, toiset tyrkkien toisiaan, paremmin nähdäkseen, ja heidän varjonsa hypähtelivät edessämme lattian puhtoisilla laakakivillä. Hiukkasen verran häiriinnyin tuosta rahvaan kiihtymyksestä, mutta päälliköiden tynni, kohtelias sävy rauhoitti minua, sitä enemmän, kun heidän puhemiehensä ryhtyi pitämään pitkää puhetta matalalla äänellä, toisinaan heiluttaen kättään Casea, toisinaan minua kohti, ja välistä lyöden rystöillään mattoon. Ainakin oli selvää, että päälliköt eivät osoittaneet mitään suuttumuksen merkkejä.

— Mitä hän nyt haasteli? — kysyin, kun päällikkö oli lopettanut.

— Oh, sitäpä vain, että heistä oli hauskaa sinut nähdä ja että he sanoistasi ymmärtävät haluavasi tehdä jonkun valituksen, joten sinun on puhuttava suusi puhtaaksi, niin he kyllä järjestävät asian.

— Veipä sen lausuminen aika pitkän ajan, — huomautin.

— Pyh, loput oli imartelua ja kohteliaisuuslauseita ja kaikellaista puuta heinää, — selitti Case. — Tiedäthän, millaisia kanakat ovat.

— No, minulta he eivät saa kuulla runsaastikaan kohteliaisuuksia, — sanoin minä. — Kerrot heille, kuka olen. Minä olen eurooppalainen, Suur-Britannian alamainen ja kotimaassani niin mahtava päällikkö, että sillä ei ole määrääkään; minä olen tullut tänne tekemään heille hyvää ja sivistämään heitä; ja tuskin olen saanut liikkeen järjestettyä, kun he ryhtyvät julistamaan minut pannaan, joten kukaan ei uskalla lähestyä taloani! Sano heille, etten aio rikkoa lakeja; ja jos he tahtovat lahjaa, teen mikä kohtuullista on. En moiti ketään siitä, että katsoo eteensä, saat heille sanoa, sillä se on ihmisluonteen mukaista; mutta jos he luulevat voivansa minun suhteeni noudattaa omia kanakalaisia meininkejään, niin pian näkevät erehtyneensä. Ja sano heille suoraan, että kysyn syyt tähän valkoisen miehen ja Britannian alamaisen osaksi tulleeeseen kohteluun.

Sellainen oli puheeni. Minä tiedän, miten on kanakoja käsiteltävä: kun opettaa heille järkeä ja menettelee heitä kohtaan reilusti, niin (sen tunnustuksen heille annan) he aina taipuvat. Niillä ei ole mitään oikeata hallitusta tai todellista lakia, se on ajettava heidän päähänsä; ja jos heillä sellaisia olisikin, kylläpä olisi kaunista, jos niitä sovitettaisiin valkoihosiin. Tuntuisi perin omituiselta, jos saapuisimme niin pitkien matkojen takaa emmekä saisi tehdä mitä tahdomme. Pelkkä ajatuskin siitä on aina paisuttanut sisuani, ja minä laadin puheeni varsin mahtipontiseksi. Sitten Case käänsi sen tai pikemmin oli kääntävinään, jonka jälkeen ensimmäinen päällikkö vastasi, sitten toinen ja sitten kolmas, kaikki samaan tyyliin, keveästi ja kohteliaasti, mutta vakavalla pohjasävyllä. Kerran tehtiin Caselle kysymys, ja hän vastasi siihen, jolloin kaikki, päälliköt kuten rahvaskin, nauroivat ja katsahivat minuun. Kaikkein viimeksi kumarainen vanhus ja ensimmäiseksi puhunut iso nuori päällikkö panivat Casen jonkinlaisen kuulustelun alaiseksi. Toisinaan huomasin Casen koettavan livistää ja he ahdistivat häntä kuin ajokoirat. Hiki valui hänen kasvojaan pitkin, joka ei ollut minulle mitään hauskaa nähtävää, ja muutamista hänen vastauksistaan väkijoukko voihki ja mukisi, niin että teki pahaa kuunnella. Oli hirveän kiusallista, etten ymmärtänyt alkuausukkaiden kieltä, sillä (kuten nyt uskon) he kyselivät Caselta naimisestani, ja hänellä täytyi olla tukala työ selvytyä asiasta. Mutta yksinään jätettynä olisi Casella ollut älyä vaikka johtaa parlamenttia.

— No, siinäkö kaikki? — kysyin, kun tuli pysähdys.

— Tule, — sanoi hän, kuivaten kasvojaan; — kerron sinulle ulkona.

— Tarkoitatko, että he eivät poista tabua? — huudahdin minä.

— Se on jotakin omituista, — sanoi hän. — Kerron sinulle ulkona. Parasta, että tulet pois.

— Minä en siedä sitä heiltä, — huudahdin. — En ole niitä miehiä. Et ole näkevä, että väistän mokomaa kanaka-parvea.

— Olisi parasta, että niin tekisit, — sanoi Case.

Hän vilkaisi minuun varoittava ilme silmissään; nuo viisi päällikköä katsahivat minuun varsin kohteliaasti, mutta hiukan terävästi; ja ihmiset katselivat minua, kurkottelivat ja tyrkkivät toisiaan. Muistin taloani vaanineen lauman, muistin, miten pastori oli hypähtänyt saarnastuolissaan vain minut nähdessäänkin; ja koko juttu tuntui minusta niin omituiselta, että nousin seuraamaan Casea. Väkijoukko avautui jälleen, päästäen meidät lävitseen, mutta siirtyi meistä loitommalle kuin tullessamme, lapset sen liepeillä juoksivat ja vinkuivat, ja kun me kaksi valkoista miestä kävelimme pois, seisoivat kaikki meitä töllistelemässä.

— Ja, — kysyin minä, — mitä tämä kaikki nyt merkitsee?

— Toden totta en voi sitä oikein itsekään käsittää. Sinä olet heille vastenmielinen, — sanoi Case.

— Julistaa mies pannaan, siksi että on heille vastenmielinen! — kivahtadin minä. — En ole koskaan kuullut moista.

— Se on jotakin pahempaa, näetkös, — selitti Case. — Sinusta ei ole tehty tabua ... sanoinhan, että niin ei voinut olla. Ihmiset eivät tule lähellesi, Wiltshire, ja siinä sitä ollaan.

— Eivät tule lähelleni? Mitä sillä tarkoitat? Miksi he eivät tule lähelleni? — ihmettelin.

Case epäröitsi. — Näkyvät peljästyneen, — virkkoi hän matalalla äänellä.

Minä pysähdyin äkkiä. — Peljästyneen? — toistin. — Oletko tullut hulluksi, Case? Mistä he ovat peljästyneet?

— Kunpa sen tietäisin, — vastasi Case, pudistaen päätänsä. — Kaiketi jotakin heidän hassua taikauskoa. Sitä minä en tajua, — sanoi hän. — Muistuttaa Vigoursin jupakkaa.

— Tahtoisin tietää, mitä sillä tarkoitat, ja vaivaan sinua sen kertomaan, — virkoin.

— No, näetkös, Vigours livisti ja jätti kaikki sikseen, — sanoi hän. — Siinä oli jotakin taikauskoa ... en koskaan päässyt asiasta selvyteen; mutta pahalta se alkoi lopulta näyttää.

— Minä olen kuullut siitä toisenlaisen kertomuksen, — huomautin, — ja parasta on, että sen sinulle mainitsen. Kuulin hänen pötkineen tiehensä sinun tähtesi.

— Oh, kyllä kai häntä hävetti kertoa totuutta, — sanoi Case, — epäilemättä piti hän sitä typeränä. Ja totta onkin, että touhusin hänet täältä. "Mitä sinä tekisit, vanha veikko?" kysyi hän. "Laputa", neuvoin minä, "äläkä sitä kahdesti tuumi". Olin perin iloinen nähdessäni hänen lähtevän tiehensä. Ei ole minun tapaistani kääntää selkääni miehelle hädässä, mutta kylässä syntyi niin paljon häiriötä, että en tiennyt, mihin se vielä johtaisi. Olin hupsu, kun seurustelin niin paljon Vigoursin kanssa. Tänään he siitä minulle huomauttelivat. Etkö kuullut, miten Maea (se nuori päällikkö, se iso mies) tuon tuostakin lausui "Vika"? Häntä he sillä tarkoittivat. Eivät ne vain näy sitä unohtavan.

— Tuo kaikki on hyvin puhuttu, — sanoin, — mutta siitä ei selviä minulle, missä syy on; sillä et kerro minulle, mitä he pelkäävät ... mitä he tarkoittavat.

— Heh, soisinpa tietäväni, — puolustautui Case.

— En osaa puhua selvemmin.

— Mielestäni olisit voinut kysyä, — huomautin.

— Niin minä teinkin, — sanoi hän. — Mutta ellet ole sokea, täytyi sinun itsekin nähdä, että kyseleminen siirtyi toiselle puolen. Menen niin pitkälle kuin tohdin toisen valkoihaisen edestä; mutta kun itse joudun kiipeliin, ajattelen ensinnä omaa nahkaani. Vikani on, että olen liiankin hyväluontoinen. Ja rohkenen sanoa sinulle, että osoitat omituista kiitollisuutta miehelle, joka on joutunut kaikkiin näihin rettelöihin sinun asioittesi tähden.

— Ajattelen juuri erästä seikkaa, — sanoin. — Olit hupsu seurustellessasi niin paljon Vigoursin kanssa. Sinulla on toki lohdutuksena, että et ole ollut paljoa minun kanssani. Ethän ole koskaan käynyt seinieni sisällä. Tunnusta pois; sinä tiesit tästä ennakolta?

— Tosiaankaan en ole käynyt, — myönsi hän. — Se oli huomaamattomuus, josta olen pahoillani, Wiltshire. Mutta sinne nyt tulemiseeni nähden lausun ajatukseni aivan selvään.

— Tarkoitat, että et tahdo? — kysyin.

— Hyvin ikävää, veikkoseni, mutta kyllä se sillä lailla on, — virkkoi Case.

— Sanalla sanoen olet peloissasi?

— Sanalla sanoen olen peloissani.

— Ja täytyykö minun yhä aiheettomasti olla tabun alaisena? — kysyin.

— Sanon sinulle, että et ole tabun uhrina, — toisti hän. — Kanakat eivät tule lähellesi, siinä kaikki. Ja kuka heitä voi pakoittaa? Meillä kauppiaille on aikamoinen sappi, se täytyy tunnustaa; pakoitamme nämä kanaka-raukat peruuttamaan lakinsa, poistamaan tabunsa ja muuta sellaista, milloin vain hyväksi näemme. Mutta ethän toki odottane mitään lakia, joka pakoittaisi ihmiset tekemään kauppaa liikkeessäsi, vaikkapa eivät haluaisikaan? Et tahtone väittää itselläsi olevan sisua siihen? Ja jos sinulla olisikin, olisipa kummallista ehdottaa sellaista minulle. Haluaisin huomauttaa sinulle, Wiltshire, että itsekin olen kauppias.

— En luule, että sinuna puhuisin sisusta, — sanoin minä. — Mikäli minä voin käsittää, tulee käymään näin: Ainoakaan sielu ei ole tekevä kauppaa minun kanssani, vaan kaikki käyvät sinun luonasi. Sinä kokoat kopran, ja minä saan mennä hiiteen niin että kintut vilkkuu. Enkä minä osaa alkuasukasten kieltä, ja sinä olet täällä ainoa mainitsemisen arvoinen henkilö, joka taitaa englantia, ja sinä kehtaat vihjailla olevani hengen vaarassa, eikä sinulla ole minulle muuta sanottavaa kuin että et tiedä, miksi!

— Niin, se on kaikki, mitä minulla on sinulle sanottavaa, — virkkoi hän, — Minä en tiedä ... soisin tietäväni.

— Ja sinä käännät minulle selkäsi, jättäen minut oman onneni nojaani Sellainenko on asema? — kysyin minä.

— Jos tahdot käyttää häijyjä sanoja, — vastasi hän. — Minä en niitä käytä. Sanonhan vain: "Aion pysyä sinusta erilläni; tai ellen sitä tee, joudun itse vaaraan."

— Hm, — murahdin minä, — olet sinäkin soma valkoihoinen!

— Oh, ymmärrän; olet ärsyttynyt, — sanoi hän. — Niin olisin itsekin. Voin antaa sinulle anteeksi.

— Jo riittää, — kivahdin minä, — mene anteeksiantoinesi muualle. Tästä käy minun tieni, tuosta sinun!

Tämän jälkeen me erosimme, ja minä menin suoraa kotiini kiihoittuneessa mielentilassa ja tapasin Uman koettelemassa muutamia kauppatavaroita kuin lapsi.

— Kuulehan, — sanoin, — jätä tuo hupsuttelu! Oletpa tehnyt niistä kauniin sekamelskan, ikäänkuin ei minulla olisi kylliksi kiusaa ilmankin! Ja luullakseni käskin sinun laittaa päivällistä!

Ja sitte lienen antanut hänen kuulla karkeampaa kielenkäyttöäni, kuten hän ansaitsi. Hän nousi heti ylös niinkuin vahtisotilas upseerinsa käskystä; sillä minun täytyy myöntää, että hän aina käyttäytyi hyvin ja osoitti suurta kunnioitusta valkoihoisia kohtaan.

— No, — sanoin minä, — sinä olet täältä ja sinun täytyy tämä ymmärtää. Minkätähden on minulle julistettu tabu? Tai ellei niin ole laita, miksi ihmiset karttavat minua?

Hän seiso i töllistellen minua, silmät suurina kuin lautaset.

— Eikö sinä tiedä? — läähätti hän vihdo in.

— En, — sanoin minä. — Miten saattaisit sitä minulta odottaa? Siellä, mistä olen tullut, ei ole sellaisia hullutuksia.

— Eikö Ese sinulle kertoi? — kysyi hän jälleen.

(Ese oli alkuasukasten nimitys Caselle; se merkitsee ehkä muukalaista tai omituista, tai se saattaa merkitä vaikka mammee-omenaa, — mutta luultavimmin oli se vain hänen oma nimensä väärin kuultuna ja kanakain kielelle muovattuna.)

— Ei paljoa, — vastasin.

— P—n Ese! — huudahti hän.

Teistä saattaisi tuntua omituiselta kuulla tämän kanaka-tytön lausuvan karkean kirouksen. Mutta eipä mitään. Hän ei tiennyt kiroavansa ... ei, eikä hän ollut vihoissaankaan; hän oli suuttumuksen yläpuolella, käytti sanaa aivan yksinkertaisesti ja vakavasti. Hän seiso i siinä suorana lausue ssaan sen.

Tuskin muistan koskaan ennen tai jälkeen huomanneeni naisen näyttävän sellaiselta, ja se mykisti minut. Hän teki jonkinlaisen kumarruksen, mutta se oli mitä ylpein, ja levittäen kätensä jatkoi:

— Minä häpeissäni. Minä luulee sinä tiesit. Ese minulle kertonut sinä tiedät, hän kertonut sinä ei välitä, hän kertonut sinä rakastaa minua liian paljo. Tabu minulla, — selitti hän, koskettaen poveansa niinkuin oli tehnyt häälltanamme. — Nyt minä mennä pois, tabu se mennä myöskin. Sitten sinä saa liian paljo kopra. Siitä sinä pitää enemmän paremmin, minä luulla. *Tofá, alii*, — lisäsi hän omalla kielellään, — hyvästi, päällikkö!

— Maltas! — huudahdin. — Älä pidä sellaista kiirettä.

Hän katsahti minuun sivulta ja hymyili. — Sinä näkee sinä saa kopra, — tynnytteli hän kuin lasta, jolle tarjotaan sokeroituja hedelmiä.

— Uma, — sanoin minä, — kuulehan järkipuhetta. En tosiaankaan tiennyt, ja Case näkyy pelanneen varsin halpamaisesti meitä molempia kohtaan. Mutta nyt minä tiedän, vaan en välitä. Rakastan sinua liian paljon. Sinä et mene pois, sinä et jätä minua, minä olen kovin suruissani.

— Sinä ei rakasta minua, — huudahti hän, — sinä puhuu minulle häijyt sanat! — Ja hän heittäytyi lattialle huoneen nurkkaan, alkaen itkeä.

No, en ole oppinut mies, mutta en silti mikään vastasyntyntykään, ja minusta tuntui, että pahin pula nyt oli ohitse. Mutta siinä hän virui, selkä minuun, kasvot seinään päin, väristen itkusta kuin pieni lapsi, niin että hänen jalkansa hytkähtelivät. Omituista, miten se koskee rakastuneeseen mieheen. Sillä turhaa on asiaa sievistellä: vaikka hän olikin kanaka-tyttö, olin häneen silti rakastunut tai samaa kuin rakastunut. Yritin tarttua hänen käteensä, mutta hän ei tahtonut. — Uma, sanoin minä, — tässä menettelyssä ei ole mitään järkeä. Minä haluan, että jäät tänne; tahdon pitää pikku vaimoni, ihan totta.

— Sinä ei puhu totta, — nyyhkytti hän.

— No, hyvä, — sanoin, — minä odotan, kunnes tuo puuskasi menee ohitse. — Ja minä istahdin hänen viereensä lattialle, alkaen silitellä kädelläni hänen tukkaansa. Ensiksi hän kiemurteli pois häntä koskettaessani, sitten hän ei enää näkynyt minua huomaavan, sitten hänen nyyhkytyksensä vähitellen talttui ja vihdoin loppui. Samassa hän kohotti kasvonsa minua kohti.

— Sinä puhuu minulle totta? Sinä tahtoo minä jään? — kysyi hän.

— Uma, — sanoin, — tahtoisin omistaa sinut mieluummin kuin kaiken Etelämeren kopran! — Tämä oli hyvin suurta puhetta, ja kummallisinta siinä oli, että tarkoitin sillä totta.

Hän kietoi käsivartensa kaulaani, hypähtäen ylös, ja litisti kasvonsa omiani vastaan, joka oli saarelaisten tapa suudella, niin että aivan kastuin hänen kyynelistään, ja hän valtasi kokonaan sydämeni. Koskaan en ollut tuntenut mitään niin lähellä itseäni kuin tämän ruskean tytön tyllerön.

Monta asiaa yhtyi panemaan pääni pyörälle. Hän oli herkullisen sievä, hän näkyi olevan ainoa ystäväni tuossa kummallisessa paikassa, olin häpeissäni, että olin puhunut hänelle raa'asti; hän oli nainen, oli vaimoni ja samalla ikäänkuin lapsi, jota minun kävi sääliksi; ja hänen kyyneltensä suolavesi kostutti vielä huuliani. Unohdin Casen ja alkuasukkaat, unohdin, etten tiennyt tästä jutusta mitään, tai pyrin vain karkoittamaan sen muistonkin mielestäni. Ja minä unohdin, että en saisi mitään kopraa, enkä siis kykenisi ansaitsemaan elatustani; unohdin isäntäni enkä ajatellut, miten huonon palveluksen heille tein mieluummin noudattaessani mielijohteitani ja täten laiminlyödessäni tehtäväni heidän liikkeensä palveluksessa. Unohdinpa senkin, että Uma ei ollut mikään oikea vaimoni, vaan petetty ja hyvin roskaisella tavalla petetty neitonen. Mutta edennyn jo liian pitkälle. Tähän asiaan palaan piakkoin.

Oli myöhä ennenkuin ajattelimme päivällistä. Tuli oli sammunut ja uuni jääkylmä; mutta hetkisen perästä viritimme valkean uudestaan ja keitimme kumpikin ruokalajin, auttaen ja häiriten toisiamme ja leikitellen kuin lapset. Halusin niin ahneesti pitää hänet lähelläni, että istahdin aterialle tyttöni polvellani, toinen käteni hänen vyötäisillään, sillävälän kun toisella ajoin ruokaa suuhuni. Niin, vielä enemmänkin. Hän oli luullakseni kehnoin kokki, minkä Jumala oli luonut; hänen keittotaitonsa tuotteita olisi rehellinen hevonenkin kammonnut. Siitä huolimatta söin sinä päivänä Uman valmisteita, enkä muista koskaan olleeni enemmän mielissäni.

En luulotellut mitään itselleni, en luulotellut mitään hänelle. Näin selvästi, että olin myyty mies; ja jos Uma oli tekevä minusta narrin, ei siinä mikään auttanut. Tämäpä kaiketi kirvoittikin hänen kielensä kantimen, sillä nyt hän oli varma, että olimme ystävät. Paljon hän kertoi istuessaan sylissäni ja syödessään minun ruokaani, niinkuin minäkin hupsutellen söin hänen; kertoi paljon itsestään ja äidistään ja Casesta, mikä kaikki tuntuisi hyvin ikävyyttävältä ja täyttäisi monet arkit, jos sen juttelisin seikkaperäisesti. Mutta siihen minun täytyy suorin sanoin hiukan koskettaa, ja oli siinä jotakin;

itsestänikin, mikä hyvin suuresti vaikutti asioihini, kuten pian saatte kuulla.

Sain tietää, että hän oli syntynyt eräällä saarella päiväntasaajan alla, ja hän oli elänyt vain pari kolme vuotta näillä tienoin, saavuttuaan tänne valkoisen miehen seurassa, joka oli nainut hänen äitinsä ja sittemmin kuollut. Vain yhden vuoden oli hän ollut Falesalla. Sitä ennen olivat he paljon liikkuneet, samoillen paikasta paikkaan sen valkoisen miehen mukana, hän kun oli niitä vierinkiviä, jotka aina kierivät pehmeätä pesää etsiskellen. He juttelevat kullan hakemisesta sateenkaaren päästä; mutta jos mies haluaa tointa, joka riittää hänelle kuolemaan asti, ryhtyköön hän vain pehmeätä paikkaa tavoittelemaan. On siinä sijansa ruualla ja juomallakin, oluella ja keilapelillä, sillä ei koskaan kuule heidän näkevän nälkää, ja harvoin tapaa heidät selvinä; ja vakinaisena urheiluna ei kukkostaistelutkaan vedä sille vertoja. No niin, tämä rannikkorehvastelija kuljetti naista ja hänen tytärtään milloin missäkin, mutta enimmäkseen syrjäisillä saarilla, joilla ei ollut poliiseja ja joilla hän ehkä luuli paistettujen varpusten helpommin lentävän suuhunsa.

Minulla on oma käsitykseni tuosta vanhasta veijarista, mutta olin sentään mielissäni, että hän ei ollut vienyttä Umaa Apiaan ja Papeeteen ja muihin remuavan koreileviin kaupunkeihin. Vihdoin saapui hän Fale-aliihin tällä saarella, sai jotakin kauppahommaa (Herra ties miten!), päästi kaikki piloille tavalliseen tapaan ja kuoli jättämättä tuskin mitään jälkeensä paitsi maatilkun Falesalla, jonka hän oli saanut epävarman velan maksuksi. Se aiheutti äidin ja tyttären muuttamisen tähän kylään asumaan. Case näkyi heitä kaikin keinoin rohkaisseen, ja auttaneen heitä mökin rakentamisessa. Hän oli perin suosiollinen siihen aikaan ja antoi Umalle tavaraa, eikä ole epäilemistäkään, että hän alunpitäin oli iskenyt silmänsä tyttöön. Mutta tuskin olivat he asuttuneet, kun ilmaantui nuori mies, alkuasukas, joka tahtoi naida Uman. Hän oli alempi päällikkö, hänellä oli perheessään muutamia komeita mattoja ja muita peruja, ja hän oli "hyvin sievä", sanoi Uma. Kaikin puolin oli se oivallinen tarjous pennittömälle, vieraalta saarelta tulleelle tyttölle.

Ensi sanat tästä kuullessani tulin ihan sairaaksi mustasukkaisuudesta.

— Ja tarkoitatko, että olisit nainut hänet? — huudahdin.

— *Io*e, kyllä, — sanoi hän. — Minä piti liian paljon!

— Hm, — jupisin. — Entä jos minä olisin saapunut hänen jälkeensä?

— Minä nyt pitää sinä enemmän paremmin, — tolkutti hän. — Mutta jos minä nai loanen, minä yksi hyvä vaimo. Minä ei tavallinen kanaka. Hyvä tyttö! — sanoi hän.

No, minun täytyi siihen tyytyä; mutta vakuutan, että asia ei minua ollenkaan miellyttänyt. Enkä sen jutun lopusta pitänyt enempää kuin alustakaan. Sillä tuo naimatarjous näkyy koko selkkauksen aiheuttaneen. Sain tietää, että Umaa ja hänen äitiään sitä ennen oli tietenkään katseltu yli olkain, he kun olivat ilman sukulaisia ja toisilta saarilta, mutta eihän siinä sen pahempaa ollut, ja sittenkin, kun Ioane esiintyi, synnytti se vähemmän haittaa kuin olisi luullut; mutta vähän myöhemmin Ioane aivan äkkiä, noin kuusi kuukautta ennen minun tuloani, peräytyi, lähtien saaren siitä kolkasta, ja siitä asti Uma ja hänen äitinsä olivat saaneet eellä yksinään. Kukaan ei käynyt heidän talossaan, kukaan ei puhutellut heitä teillä. Jos he menivät kirkkoon, toiset naiset vetivät mattonsa pois, jättäen heidät yksikseen avoimelle paikalle. Se oli todellinen pannaanjulistus, jollaisista olemme lukeneet keski-ajalta; eikä sen syy ja tarkoitus ollut arvattavissa.

Joku *tala pepelo* [Valhejuttu. Suom.] sen aiheutti, selitti Uma, joku valhe, joku parjaus. Hän tiesi ainoastaan, että tytöt, jotka olivat häneltä kadehtineet Ioanea, nyt pitivät häntä sulhasen karkaamisesta ja huutelivat tavatessaan hänet yksinään metsässä, että hän ei koskaan joutuisi naimisiin. — Ne kertova mulle, kukaan mies ei minua naida. Mies liian paljo pelkää, — sanoi hän.

Ainoa sielu, joka tuli heidän lähetyvilleen tuon hylkäämisen jälkeen, oli nuoriherra Case. Hänkin näytteli itseään säästeliäästi ja teki vierailunsa enimmäkseen iltamyöhään. Ja pian hän alkoi lyödä esille korttejaan ja tähtäillä Umaa. Äskeinen loanen juttu kirvelsi vielä sydäntäni; ja kun Case mainittiin samallaisissa puuhissa, sain aivan yrmeäksi.

— Niin, — sanoin irvistäen, — ja kaiketi Case oli sinusta "hyvin sievä" ja "sinä piti hänestä liian paljo"?

— Nyt sinä puhu tuhma, — sanoi hän. — Valkoinen mies tulee tänne, minä nai hän yhtä hyvin kuin kanakan; no hyvä sitte, hän nai minu yhtä hyvin kuin valkoinen nainen. Annapas hän ei nai, hän menee pois, nainen jää täällä. Yhtä hyvin roisto, tyhjä käsi, Tonga-sydän ... ei voi rakastaa! Nyt sinä tulee ja nai minä. Sinä on suuri sydän ... sinä ei häpeä saaren tyttö. Se syy minä rakastan sinu liian paljon. Minä ylpeä.

En muista eläissani tunteneeni itseäni kiusoittuneemmaksi. Laskin haarukan kädestäni ja siirsin pois "saaren tytön"; eipä minulla näkynyt olevan nyt suurta huviä kummastakaan. Sitten kävelin

edestakaisin huoneissa, ja Uma seurasi minua silmillään, sillä hän oli hämmennyksissä, eikä ihmekään! Mutta omaa tilaani se sana ei riitä kuvaamaan. Olisin mielelläni tunnustanut suoraan, millainen lurjus olin ollut, mutta häpesin liiaksi.

Juuri silloin kuului laulua mereltä; se kajahti äkkiä selvänä ja läheltä, aluksen kääntyessä niemekkeen takaa, ja rientäen ikkunaan Uma huudahti, että "misi" [Alkuasukasten lyhennys englantilaisesta *missionary*-sanasta. Suom.] oli saapunut kierroilleen. Minusta tuntui omituiselta, että ilolla tervehtisin lähetysaarnajaa; mutta siitä huolimatta se oli totta.

— Uma, — sanoin minä, — sinä jäät tähän huoneeseen, etkä hievahda askeltakaan, kunnes tulen takaisin.

III. Lähetysaarnaja.

Kun pääsin ulos kuistille, oli lähetyspursi laskemassa virran suuhun. Se oli pitkä, valkoiseksi maalattu valaanpyytäjä, hiukan päivänsuojaa pingoitettuna perään, alkuasukas-pastori kyyhöttäen takatuhdolla ohjaamassa, noin neljäkolmatta melaa välähdellen ylös ja pudoten veteen soutulaulun tahtiin. Ja lähetysaarnajan nähtiin päivänsuojan alla lukevan kirjasta ja säestävän! Se oli somaa nähdä ja kuulla; näillä saarilla ei ole mitään haus Kempaa näkyä kuin lähetysvene, jolla on kelpo miehistö ja hyvä tahdinlyöjä. Katselin sitä puolisen minuuttia kenties hieman kateellisena ja sitten kävelin verkalleen joelle päin.

Vastakkaiselta puolen tuli toinen mies, tähdäten samaan suuntaan, mutta hän riensi juoksujalkaa ja pääsi ensimmäisenä perille. Se oli Case, kaiketi hän aikoi pysyttää minut erillään lähetysaarnajasta, josta voisin saada tulkin. Mutta minä ajattelin muuta. Ajattelin, kuinka hän oli peijannut meitä siinä naimisjutussa, koetettuaan aikaisemmin saada Uman käsiinsä. Hänet nähdessäni sierameni pärskyivät raivosta.

— Pois täältä, sinä katala, konnamainen huijari! — huusin.

— Mitä sanot? — kysyi hän.

Toistin lauseeni, naulaten sen pontevalla kirouksella. — Ja jos koskaan tapaan sinut kuuden sylon päässä asunnostani, — kiljahdin, — niin lennätän luodin täiseen ruhoosi.

— Saat tehdä niinkuin haluat talosi nurkissa, — sanoi hän. — Johan sinulle sanoin, että siellä en aio käydäkään; mutta tämä on yleinen paikka.

— Tämä on paikka, missä minulla on yksityisasiaa, — ärjähdin. — En aio sallia sinunlaisesi koiran olla kuuntelemassa ja neuvon sinua menemään tiehesi.

— En ota sitä neuvoasi varteen sentään, — ilkkui Case.

— Kyllä minä sitten opetan sinut tottelemaan, — uhkasin.

— Saammepa nähdä, — sanoi hän.

Hän oli nopea käsistään, mutta hänellä ei ollut tarpeeksi mittaa eikä painoa, vaan oli minunlaiseni miehen rinnalla heikko etana, ja sitäpaitsi olin joutunut niin tulisen vihan vimmaan, että olisin vaikka meisseliin puraissut. Annoin hänelle ensin tästä ja sitten tuosta, niin että kuulin hänen päänsä narskuvan ja särähtelevän, ja heti tuupertui hän tantereelle.

— Oletko saanut kyllyksi? — huusin. Mutta hän katsahti vain ylös valkeana ja ymmällä, ja veri levisi hänen kasvoillaan kuin viini lautasliinalla. — Oletko saanut kyllyksi? — toistin. — Puhu, äläkä siinä pehtaroi, taikka annan sinulle aimo potkun.

Silloin hän nousi ylös pidellen päätään, jota hänen ilmeestään päättäen pyörrytti, ja veri valui hänen roimahousuilleen.

— Olen saanut kyllyksi tällä kertaa, — sanoi hän, nousi hoiperrellen ylös ja meni matkaansa samaa tietä kuin oli tullutkin.

Vene oli laskemaisillaan rantaan; huomasin lähetysaarnajan laskeneen kirjansa syrjään ja hymyilin itsekseni. — Hän näkee, että ainakin olen mies, — ajattelin.

Tämä oli ensi kerta Etelämeren saarilla, kun olin sanaa vaihtanut lähetysaarnajan kanssa, saati sitte pyytänyt heiltä palvelusta. Minä en pitänyt siitä joukosta, kukaan liikkeenharjoittaja ei pidä; he

katselivat meitä yli olkain eivätkä sitä salaakaan; ja sitäpaitsi ovat he osittain muuttuneet kanakoiksi ja vetävät yhtä köyttä alkuasukkaiden kanssa, sensijaan että lyöttäytyisivät muihin valkoihoisiin. Minulla oli ylläni puhtaat raitavat pyjamat [Intialaismalliset ohuet, väljät liivihousut. Suom.], sillä tietysti olin pukeutunut siististi päälliköiden luona käyntiäni varten; mutta kun näin lähetyssaarnaajan astuvan veneestä oikeassa virkapuvussa, valkoisissa palttinahousuissa, keveässä tropiikkihatussa, valkoisessa paidassa ja kaulahuivissa sekä ruskeat kengät jalassa, olisin saattanut häntä kivittää. Kun hän tuli lähemmäksi, tähyystäen minua hyvin omituisesti (kaiketi äskeisen tappelun johdosta), huomasin hänen näyttävän kuolettavan sairaalta, sillä todellakin oli hänellä kuumetta ja hän oli veneessä vilustunut.

— Herra Tarleton luullakseni? — sanoin minä, sillä olin saanut tietää hänen nimensä.

— Ja te kai olette uusi kaupanvälittäjä? — otaksui hän.

— Tahdon ensiksi ilmoittaa teille, että en ole lähetysseurain ystävä, — jatkoin, — ja että te ja teidänlaisenne saatte paljon pahaa aikaan päntätessänne alkuasukkaat täyteen ämmäin loruja ja nenäkkyttä.

— Teillä on kyllä lupa ajatella niinkuin ajattelette, — sanoi hän näyttäen hieman tuimistuneelta, — mutta minun velvollisuuteni ei ole sitä kuunnella.

— Sattuu niin, että teidän on pakko kuunnella, — sanoin minä. — En ole lähetyssaarnaaja enkä lähetyssaarnaajani ystävä, en ole kanaka enkä kanakain suosija. Olenpahan vain kauppasaksa, tavallinen, alhainen Jumalan ylenantama valkoinen mies ja Britannian alamainen, sellainen, johon ette viitsisi saappaitannekaan pyyhkiä. Toivoakseni tämä on selvää kieltä.

— Kyllä, hyvä mies, — myönsi hän. — Pikemmin selvää kuin arvokasta. Kun itse selviätte, niin kadutte tätä.

Hän yritti kulkea edelleen, mutta minä pysähdytin hänet kädelläni. Kanakat alkoivat nurista. Kaiketi he eivät pitäneet sävystäni, sillä minä puhuin tuolle miehelle yhtä vapaasti kuin puhuisin teille.

— No, nyt ette voi sanoa pettäneeni teitä, — virkoin, — ja voin siis jatkaa. Minä tarvitsen palvelusta ... oikeastaan pyydän kahtakin palvelusta; ja jos te ne minulle suotte, niin kukaties teidän niin sanotun kristillisyytenne osakkeet nousevat silmissäni.

Hän oli hetkisen vaiti, ja hymyili sitten. — Olettepa omituinen mies, — sanoi hän.

— Olen sellainen, miksi Jumala on minut luonut, — vastasin. — En yritäkään esiintyä herrasmiehenä.

— Enpä ole niin vallan varma, — virkkoi hän. — Ja mitä voin teidän puolestanne tehdä, herra...

— Wiltshire, — täydensin, — vaikka minua tavallisesti nimitetään Welsheriksi; mutta Wiltshire se kirjoitetaan, kunhan rannikkolaisten kieli vain kääntyisi sen lausumaan. Ja mitäkö haluan? No, kerron teille ensimmäisen asian. Olen syntinen, niinkuin te sanoisitte, omalla kielelläni ketku, ja tahtoisin, että auttaisitte minua sovittamaan henkilön, jonka olen pettänyt.

Hän kääntyi lausumaan laivamiehilleen muutaman sanan alkuasukasten kielellä. — Ja nyt olen teidän palveluksessanne, — virkkoi hän, — mutta vain niin kauan kuin miehistöni syö päivällistä. Minun pitää ehtiä paljoa kauemmaksi rantamalle ennen yön tuloa. Minun oli pakko viipyä Papa-Malulussa tähän aamuun asti, ja minulla on kohta Fale-aliissa huomenillalla.

Johdatin hänet asuntooni äänettömänä ja melko tyytyväisenä tapaan, jolla olin haastellut, sillä minä tahdon, että mies säilyttää oman arvonsatunnon.

— Minua suretti nähdessäni teidän tappelevan, — huomautti hän.

— Oh, se on rengas samassa ketjussa, kuten saatte kuulla, — sanoin. — Se kuuluu palvelukseen numero kaksi. Kuultuanne kertomukseni voitte ilmoittaa minulle, surettaako se teitä vieläkin.

Astuimme suoraan sisälle puotini kautta, ja ihmeekseni huomasin Uman korjanneen ruoka-astiat pöydältä. Tämä oli niin vähän hänen tapaistaan, että ymmärsin hänen tehneen sen kiitollisuudesta, ja pidin hänestä senvuoksi sitä enemmän. Hän ja herra Tarleton puhuttelivat toisiaan nimeltä, ja lähetyssaarnaaja näytti olevan hänelle hyvin kohtelias. Mutta siihen en kiinnittänyt suurta huomiota; ainahan ne osaavat olla kohteliaita kanakalle, meitä valkoisia miehiä he komentelevat. Sitäpaitsi en tarvinnut Tarletonia juuri sillä hetkellä. Olin tekemässä heittoni.

— Uma, — sanoin, — anna minulle vihkimätodistuksesi. — Hän näytti hämmästyneeltä. — No, — rohkaisin, — voit luottaa minuun. Anna se tänne.

Se oli hänellä mukanaan, kuten tavallista; kaiketi hän luuli sitä taivaan passiksi ja pelkäsi kai

joutuvansa helvettiin, ellei se olisi hänellä kuolinhetkellä käsillä. En voinut nähdä, mihin hän sen ensi kerralla pani, enempiä kuin nytkään, mistä hän sen otti; se hypähti hänen käteensä tavalla, joka muistutti sanomalehtien kertomuksia rouva Blavatskysta. Samaten tekevät kaikki naiset näillä saarilla, ja arvatenkin opetetaan se heille jo nuorena.

— Niin, — sanoin minä todistus kädessäni, — se neekeri Musta Jack vihki minut tämän tytön kanssa. Todistuksen kirjoitti Case, ja se on kaunis asiakirja, vakuutan teille. Senjälkeen olen huomannut, että seutulaisilla on jotakin vainoa tätä minun vaimoani vastaan, ja niin kauan kuin pidän hänet luonani, en saa liikettäni käymään. No, miten menettelisi mies minun asemassani, jos hän olisi mies? — kysyin. — Kaikkein ensiksi hän luullakseni tekisi näin. — Minä revin vihkimäkirjan, viskaten palaset lattialle.

— *Aue!* — voihkasi Uma ja alkoi lyödä käsiään yhteen; mutta minä tavoitin toisen niistä omaani.

— Ja toiseksi, — jatkoin, — jos hän on sellainen, joka mielestäni ansaitsisi miehen nimen, sir, toisi hän tytön suoraan päätä teidän tai jonkun muun pappismiehen eteen ja tunnustaisi: "Vihkimiseni tämän vaimoni kanssa oli kuje, mutta minä pidän hänestä koko runsaalla mitalla, ja nyt tahtoisin tulla häneen oikein vihityksi." Toimeen siis, herra Tarleton. Ja luullakseni olisi paras, että tekisitte sen alkuasukasten kielellä. Se olisi eukolle mieluista, — lisäksi mainiten Umaa heti aviovaimon oikealla nimellä.

Kutsuimme siis kaksi veneen miehistä todistajiksi, ja meidät sidottiin avioliiton umpisolmulla omassa asunnossamme; ja pastori rukoili hyväisen ajan, se täytyi sanoa — mutta ei sentään niin kauan kuin muutamat niistä — ja puristi meidän kummankin kättämme.

— Herra Wiltshire, — sanoi hän laadittuaan vihkimäkirjan ja lähetettyään todistajat pois, — minun on kiitettävä teitä varsin elävästä mielihyvästä. Olen harvoin toimittanut vihkimisen suuremmalla myötätunnolla ja liikutuksella.

Sitä voi nimittää puhumiseksi. Hän jatkoi vieläkin, ja minä olin valmis nielemään kaiken siirappitaikinan, mitä hänellä oli varastossa. Sillä tunsin olevani hyvällä tuulella. Mutta puolen vihkimätoimituksen ajasta oli Uman huomio ollut kiintyneenä johonkin, ja nyt hän puhkesi puhumaan.

— Miten sinä se käsi sattunut? — virkkoi hän.

— Kysy Casen kallolta, eukkoseni, — sanoin minä. Hän hypähti, parkaisten ilosta.

— Ette ole hänestä tehneet juuri mitään kilttiä kristittyä, — huomautin herra Tarletonille.

— Mielestämme hän ei kuulunut huonoimpiimmekaan, — puolusti pappi, — kun oli Fale-aliissa; ja jos Umalla on vihankaunaa, olen taipuvainen uskomaan, että hänellä on siihen hyvät syynsä.

— Ka, tässäpä tulemmekin palvelukseen numero kaksi, — sanoin minä. — Tahdon kertoa teille tarinamme nähdäkseni, voitteko päästää päivänpilkkeen sen hämärään sokkeloon.

— Onko se pitkä? — kysyi hän.

— On kyllä, — huudahdin; — riittää siinä rihmaa!

— No, minä suon teille kaiken ajan, minkä voin säästää, — sanoi hän, katsahtaen kelloaan. — Mutta tunnustan teille suoraan, että olen ollut syömättä kello viidestä tänä aamuna, ja ellette voi tarjota minulle jotakin, en luultavasti saa haukata ennenkuin seitsemän tai kahdeksan tienoissa illalla.

— Jumal'avita, me laitamme teille päivällistä! — huudahdin minä.

Hätkähdin hiukan kiroamistani, nyt kun kaikki sujui hyvin; ja kai siitä lähetyssaarnaajakin vähän hämmästy, mutta hän oli katselevinaan ikkunasta ulos ja kiitti meitä.

Hommasimme siis hänelle einettä. Näön vuoksi täytyi minun sallia eukkoni puuttua puuhaan, jonka tähden toimitin hänet teetä keittämään. En luule koskaan maistaneeni sellaista teetä kuin hän valmisti. Mutta mikä pahinta, hän sai käytetyksi vielä suola-astiankin sisältöä, pitäen sitä erinomaisena maustimena, ja muutti sillä lihakeittoni merivedeksi. Ylimalkaan sai herra Tarleton hiton surkean päivällisen; mutta samalla oli hänellä kyllältä kuunneltavaa, sillä kaiken keittämistemme ajan ja jälkeenpäin, kun hän oli syövinään, minä kestitsin häntä kertomalla Case-veitikasta ja Falesan rantamasta, ja hän puolestaan teki kysymyksiä näyttääkseen tarkkaan seuraavansa.

— Niin, — sanoi hän vihdoin, — pelkään, että teillä on vaarallinen vihollinen. Tuo Case on hyvin nokkela ja näyttää todella häijyltä. Minun täytyy teille sanoa, että olen pitänyt häntä silmällä lähes vuoden ajan, ja melkein olen joutunut alakynteen kohtauksissamme. Siihen aikaan kun toiminimenne viimeinen edustaja niin äkkiä pötki tiehensä, sain kirjeen Namulta, alkuasukas-pastorilta, jossa tämä pyysi minua saapumaan Falesalle niin pian kuin suinkin, koska koko hänen laumansa alkoi "taipua

katolisten menoihin". Minä luotin suuresti Namuun; pelkään, että se vain osoittaa, miten helposti meidät petetään. Kukaan ei voinut kuulla hänen saarnaavan tulematta vakuutetuksi, että hän oli tavattoman lahjakas mies. Kaikki saarelaisemme hankkivat helposti jonkinlaisen kaunopuheisuuden ja kykenevät melkoisella tarmolla ja mielikuvituksella vierittelemään ja selittelemään vanhoja saarnoja; mutta Namun saarnat ovat hänen omiaan, enkä voi kieltää, että ne mielestäni ovat vaikuttaneet armon välikappaleina. Sitäpaitsi on hän hyvin kärkeä maallisiin asioihin, ei pelkää työtä, on taitava kirvesmiehen ammatissa ja on hankkinut itselleen sellaisen kunnioituksen naapuripastorien keskuudessa, että leikillä, joka on puolittain totta, nimitämme häntä idän piispaksi. Sanalla sanoen olin ylpeä siitä miehestä; sitä enemmän hämmästytti minua hänen kirjeensä, ja käytin tilaisuutta tullakseni tänne. Aamulla ennen saapumistani Vigours oli lähetetty "Lion"-laivaan, ja Namu oli aivan levollisena, nähtävästi häveten kirjettään, jota hän ei ollenkaan halunnut selittää. Sellaista en tietysti voinut sallia, ja lopuksi hän tunnusti, että häntä oli hyvin huolestuttanut nähdessään seurakuntalaistensa käyttävän ristinmerkkiä, mutta kuultuaan siihen selityksen, oli hänen mielensä tyyntynyt. Vigoursilla muka oli paha silmä, tavallinen seikka Italiaksi nimitetyssä maassa Euroopassa, missä moinen paholainen usein tapoikin ihmisiä, ja ristinmerkki näkyi olevan suojeluskeino sen vaikutusta vastaan.

— "Ja minä selitän sen näin, misi", sanoi Namu. "Mainittu maa Euroopassa on paavinuskoinen, ja pahan silmän piru saattaa olla katolinen paholainen tai ainakin tottunut katolisten menoihin. Sentähden tuumin tähän suuntaan: jos ristinmerkkiä käytettäisiin paavilaiseen tapaan, olisi se synnillistä, mutta kun sitä käytetään vain suojelemaan ihmisiä pahalta hengeltä, joka itsessään on viaton teko, niin täytyy merkinkin olla viattoman, samaten kuin pullo sellaisenaan ei ole hyvä eikä paha. Sillä eihän tämä merkki ole hyvä eikä paha. Mutta jos pullo on täytetty viinalla, niin viina se paha on; ja jos merkkiä käytetään epäjumalanpalvelukseen, on se senvuoksi paha. Ja kuten alkuasukas-pastorilta saattoi odottaa, oli hänellä varalla sopiva teksti perkeleitten ulosajamisesta."

— "Ja kuka teille on kertonut pahasta silmästä?" kysyin minä.

— Hän myönsi, että se oli Case. Ka, pelkään pitävänne minua kovin ahdasmielisenä, herra Wiltshire, mutta minun täytyy sanoa teille, että se minua kovin suututti, enkä voi ajatella mitään hyvää kauppiasta, joka moisilla neuvoilla koettaa vaikuttaa pastoreihini. Ja sitäpaitsi oli seudulla huhuiltu Adamsista, vanhus muka oli myrkytetty, mutta en siihen juuri kiinnittänyt huomiotani. Nyt se kuitenkin johtui mieleeni.

— "Ja viettäkö se Case nuhteetonta elämää?" kysyin.

— Hän myönsi, että niin ei ollut laita; sillä vaikka hän ei juopotellut, oli hän hyvin naisiin menevä ja uskonnoton.

— "Sitten", sanoin minä, "luulen, että on sitä parempi mitä vähemmän olette hänen kanssaan tekemisissä".

— Mutta ei ole helppo saada Namusta viimeistä sanaa. Tuossa tuokiossa oli hän valmis esityksineen. "Misi", sanoi hän, "te kerroitte minulle viisaista miehistä, jotka eivät olleet pastoreita, eivätkä edes pyhiä ihmisiä, mutta jotka tiesivät paljon oppimisen arvoista, esimerkiksi puista ja eläimistä, ja osasivat painaa kirjoja ja kertoa veitsien valmistamiseen poltetuista kivistä. Sellaiset miehet opettavat teitä korkeakouluissanne, ja te saatte heiltä tietoja, mutta varotte oppimasta jumalattomuutta. Misi, Case on minun koulumestari."

— En tiennyt, mitä sanoa. Casen juonittelut olivat nähtävästi karkoittaneet herra Vigoursin Falesalta, ja se oli hyvinkin luultavasti tapahtunut pastorini salaisella suostumuksella. Muistin, että juuri Namu oli rauhoittanut minua Adamsista ja selittänyt huhun vain katolisen papin ilkeämielisyydestä lähteneeksi. Ja näin, että minun täytyi hankkia perusteellisempia tietoja puolueettomalta taholta. Täällä on vanha päällikön veitikka, Faiaso, jonka te varmaan näitte neuvostossa tänään; hän on koko ikänsä ollut levoton ja viekas, suuri kapinain kuohuttaja ja saaren lähetystyölle kiusallinen oas. Kuitenkin on hän hyvin älykäs ja, poliittikkaa ja omia rikkomuksiaan lukuunottamatta, pysyy totuudessa. Minä menin hänen luokseen, kerroin hänelle kuulemani ja pyysin häntä olemaan avomielinen.

— Minulla ei liene eläissäni ollut tuskallisempaa keskustelua. Kenties ymmärrätte minua, herra Wiltshire, kun sanon teille, että otan aivan vakavalta kannalta ne ämmäin lorut, joista minua tuonnoin moititte, ja että olen yhtä harras pyrkimyksessäni tehdä hyvää näille saarelaisille kuin te saatatte olla miellyttääksenne ja suojellaksenne sievää vaimoanne. Ja teidän on muistettava, että pidin Namua oikeana mallimiehenä ja ylpeilin hänestä, lukien hänet lähetystyömme ensimmäisiin kypsiin hedelmiin. Ja nyt sain tietää, että hän oli joutunut jonkinlaiseen riippuvaisuuteen Casesta. Aluksi ei hänessä ollut vikaa; se johtui epäilemättä juonittelun ja mahtailemisen aiheuttamasta pelosta ja kunnioituksesta. Mutta kauhukseni sain tietää, että toinen vaikutin oli tullut lisäksi: kuulin Namun ottaneen tavaraa Casen myymälästä ja arvelun mukaan joutuneen hänelle pahasti velkaan. Mitä tahansa kauppias sanoi, sen Namu vavisten uskoi. Hän ei ollut tässä asemassa yksinään; monet kylässä elivät samallaisessa

alamaisuudessa; mutta Namun tapaus oli tärkein, Namun kautta oli Case saanut eniten pahaa aikaan; ja kun päällikötkin jossain määrin puolsivat häntä, niin hän hypitellen pastoria kämmenellään oli melkein kylän valtiias.

— Te tiedätte jotakin Vigoursista ja Adamsista, mutta ehkä ette ole kuullut mitään vanhasta Underhillista, Adamsin edeltäjästä. Muistan hänet hiljaiseksi, lempeäksi vanhukseksi, ja meille kerrottiin, että hän kuoli äkkiä. Valkoiset miehet kuolevat hyvin äkkiä Falesalla. Totuus, sellaisena kuin sen nyt kuulin, jähmetytti veren suonissani. Häntä näkyi kohdanneen yleinen halvaus, herpauttaen koko hänen ruumiinsa paitsi toista silmää, jota hän alituisesti vilkutti. Pantiin liikkeelle huhu, että avuton vanhus nyt oli paholainen, ja tuo katala Case lietsoi alkuasukasten pelkoa, ollen itsekkin pelkäävinään, eikä muka uskaltanut yksinään mennä hänen taloonsa. Vihdoin kaivettiin kuoppa, ja elävä ruumis haudattiin kylän äärimmäiseen päähän. Pastorini Namu, jonka kasvatuksessa olin ollut avullisena, lausui rukouksen tuossa inhoittavassa näytelmässä.

— Tunsin olevani hyvin vaikeassa asemassa. Ehkä olisi velvollisuuteni ollut ilmiantaa Namu ja toimittaa hänet eroitetuksi. Ehkä nyt ajattelen niin, mutta silloin näytti asia vähemmän selvältä. Hänellä oli suuri vaikutusvalta, se olisi saattanut osoittautua omaani suuremmaksi. Alkuasukkaat ovat taikauskoon taipuvaisia; kenties olisin heitä kiihoittamalla juurruttanut ja levittänyt näitä vaarallisia kuvitteluja entistä enemmän. Ja Namu oli sitäpaitsi, tätä uutta, kirottua vaikutusta lukuunottamatta, hyvä pappi, kykenevä mies ja mieleltään hurskas. Mistä etsisin parempaa? Mistä saisin edes yhtä hyvän? Tuolla hetkellä, Namun hairahdus vereksenä silmäini edessä, elämäntyöni näytti minusta ivalta; toivo oli rinnassani kuollut. Halusin mielummin parantaa niitä työaseita mitä minulla oli kuin mennä etäältä etsimään toisia, jotka varmaan osoittautuisivat huonommiksi; ja häväistystä on toki vältettävä milloin se suinkin käy pänsä. Oikein tai väärin, päätin siis toimia meluttomasti. Koko sen yön toruin horjahtunutta pastoria ja väittelin hänen kanssaan, nuhtelin häntä tietämättömydestään, puutteellisesta uskostaan ja kurjasta menettelystään, huuhdellessaan astian puhtaaksi vain ulkopuolelta, kylmäverisesti avustaessaan murhassa ja lapsellisesti kiihtyessään muutamista joutavista, tarpeettomista ja sopimattomista eleistä; ja paljoa ennen päivänkoittoa oli hän edessäni polvillaan, kylpien kyynelissä, jotka mielestäni osoittivat todellista katumusta.

— Sunnuntai-aamuna nousin saarnastuoliin, puhuen ensimmäisen Kuningasten kirjan yhdeksänentoista luvun mukaan tulesta, maanjärityksestä ja äänestä, osoittaen oikean hengellisen voiman ja viitaten niin selvästi kuin uskalsin Falesan äskeisiin tapahtumiin. Vaikutus oli voimakas, ja se kasvoi vielä suuremmaksi, kun Namu vuorostaan nousi, tunnustaen, että oli ollut puuttuvainen uskossa ja elämässä ja että oli tullut synnin tuntoon. Siihen asti oli siis kaikki hyvin; mutta sattui eräs onneton seikka. Läheni "toukokuumme" aika saarella, jolloin otettiin vastaan alkuasukasten avustukset lähetykselle. Velvollisuuteni oli tästä ilmoittaa, ja se antoi viholliselleni tilaisuutensa, jota hän ei vitkastellut käyttää hyväkseen.

— Tieto asian kulusta oli epäilemättä toimitettu Caselle heti kun jumalanpalvelus oli päättynyt, ja samana iltapuolena hän sovittausi kohtaamaan minut keskellä kylää. Hän astui luokseni niin kiihkeänä ja ärtyneenä, että tunsin olevan turmiollista häntä välttää.

— "Kah", sanoo hän alkuasukasten kielellä, "tässähän on se pyhä mies. Hän on saarnannut minua vastaan, mutta hän ei tehnyt sitä sydämestään. Hän on saarnannut Jumalan rakkaudesta; mutta se ei tullut hänen sydämestään, vaan hänen hampaittensa välistä. Tahdotteko tietää, mitä hänellä oli sydämessään?" huudahti hän. "Minäpä näytän sen teille!" Ja sipaisten päätäni oli hän ottavinaan siitä dollarin, pitäen rahaa ilmassa.

— Väkijoukon läpi humautti se kuiske, jolla polyneesialaiset ottavat ihmeen vastaan. Minä puolestani seisoin hämmästyneenä. Se oli tavallinen silmänkääntäjä-temppu, jonka kotona olin nähnyt parikymmentä kertaa; mutta miten saisin kyläläiset siitä vakuutetuiksi? Toivoin, että hepreankielen asemesta olisin opiskellut taikuroimista, voidakseni maksaa veitikalle hänen omalla rahallaan. Mutta siinä sitä olin; en voinut seisoa äänettömänä, ja paraskin, mitä osasin sanoa, oli heikkoa.

— "Pyydän ettette vaivaudu jälleen koskemaan minuun", sanoin.

— "Ei ole sellaista aikomustakaan", vastasi hän, "enkä teiltä riistä edes dollarianne. Kas tuossa", sanoi hän, singauttaen sen jalkojeni juureen. Lantti kuuluu viruneen kolme päivää samassa paikassa, mihin se putosi.

— Täytyy myöntää, että se oli hyvin pelattu, — sanoin minä.

— Oh, hän on taitava, — myönsi hra Tarleton, — ja siitä näette itekin, miten vaarallinen hän on. Hän oli osallisena halvatun miehen kauheaan kuolemaan; häntä syytetään Adamsin myrkyttämisestä; hän karkoitti Vigoursin valheilla, jotka olisivat voineet johtaa murhaan; eikä ole epäilemistäkään, että hän nyt on päättänyt raivata tieltään teidät. Emme voi arvata, mitä keinoja hän aikoo käyttää, mutta

epäilemättä se on jotakin uutta. Hänen kekseliäisyytensä on loppumaton.

— Hän näkee suurta vaivaa, — virkoin minä.

— Ja minkätähden tuon kaiken?

— No, montako tonnia kopraa voidaan tältä seudulta hankkia? — kysyi lähetyssaarnaaja.

— Arvioin sen kuuteenkymmeneen, — vastasin minä.

— Ja paljonko siitä ansaitsee paikkakunnan kauppa-asiamies? — tiedusti hän.

— Kolmen punnan paikoille tonnilta, — arvelin.

— Sittenhän voitte itse laskea, mitä varten hän sen tekee, — sanoi herra Tarleton. — Mutta tärkeintä on lyödä hänet. On selvää, että hän oli levittänyt huhuja Umasta eristääkseen hänet ja pannakseen pahat aikeensa hänen suhteensa täytäntöön. Kun hän ei siinä onnistunut ja huomasi uuden kilpailijan saapuvan näyttämölle, hän käytti tyttöä toisella tavalla. Nyt on meidän ennen kaikkea päästävä selville Namusta. Uma, kun ihmiset alkoivat karttaa sinua ja äitiäsi, mitä Namu silloin teki?

— Hän jäädä pois myös, — sanoi Uma.

— Pelkään, että koira on syönyt oksennuksensa, — sanoi hra Tarleton, — ja mitä on minun nyt tehtävä puolestanne? Tahdon puhua Namulle, vihjaista hänelle, että häntä pidetään silmällä. Olisi omituista, jos hän sallisi asioiden mennä väärin, kun hänet saatetaan varuilleen. Silti saattaa tämä varokeino pettää, ja silloin on teidän etsittävä apua muualta. Teillä on täällä kaksi henkilöä, joiden puoleen voisitte kääntyä. Ensimmäinen ja tärkeämpi niistä on pappi, joka voisi suojella teitä katolisilla harrastuksilla; heitä on kurjan pieni lauma, mutta heidän joukossaan on kaksi päällikköä. Ja se toinen henkilö on vanha Faiaso. Ah, olisipa tämä tapahtunut jokunen vuosi sitten, ette olisi ketään muuta tarvinnut! Mutta hänen vaikutusvaltansa on paljon vähentynyt, siirtyen Maealle, ja Maea, pelkään, on Casen kätyreitä. Lyhyesti, jos asia kääntyy pahimmilleen, on teidän lähetettävä sana minulle tai tultava itse Fale-aliihin, ja vaikka vuoroni ei ole saapua saaren tähän päähän kuukauden aikaan, tahdon koettaa parhaani. Herra Tarleton sanoi siis hyvästi; ja puolta tuntia myöhemmin lähetysveneen miehistö lauloi, ja aivot välähtelivät.

IV. Paholaistehdas.

Melkein kuukausi kului mitään erityisempää tapahtumatta. Vielä häittemme iltana saapui Kalossi, osoittautuen hyvin kohteliaaksi. Ja hän otti tavakseen pistäytyä sisälle hämäräntullen polttamaan piipullisen perheessämme. Hän kykeni tietysti juttelemaan Umalle, ja ryhtyi opettamaan minulle samalla kertaa alkuasukasten kieltä ja ranskaa. Hän oli vanha, hyväluontoinen lystikäs mies, vaikka likaisin, mitä saattoi odottaa näkevänsä, ja hän sotki minut vierailta kielillä, tehden pahemman sekamelskan kuin Babelin tornissa.

Siitä oli jotakin hommaa ja ajankulua yksinäisyydessäni; mutta enhän siinä mitään ansainnut, sillä vaikka pappi kävi istumassa ja jaarittelemassa ketään hänen laumastaan ei viekoittunut myymälääni, ja ellen olisi keksinyt muuta puuhaa, en olisi saanut keräytyä naulaakaan kopraa.

Tuumani oli seuraava: Fa'avaolla (Uman äidillä) oli parikymmentä hedelmääkantavaa puuta. Tietysti emme saaneet työväkeä, koska oikeastaan kaikki olimme tabussa, joten nuo kaksi naista ja minä ryhdyimme valmistamaan kopraa omin käsin. Siitä saimme sellaista kopraa, että oikein vesi tuli suuhun, kun se oli korjussa. En ollut laisinkaan aavistanut, miten paljon alkuasukkaat minua petkuttivat, ennenkuin olin nuo neljäsataa naulaa omakätisesti tehnyt; tavara oli niin keveätä, että melkein teki mieleni sitä itse kastelemaan.

Työhommissa ollessamme melkoinen joukko kanakoja tapasi viettää parhaan osan päivästä meitä katselemalla, ja kerran se neekerikin näytti naamansa. Hän seiso i taampana alkuasukasten kanssa, nauraen ja esittäen suurta herraa ja ilvehtien, kunnes se alkoi minua ärsyttää.

— Vai sinä, neekeri! — huudahdin.

— Minä en puhuttele teitä, sir, — sanoi musta mies, — haastelen ainoastaan herrasmiehille.

— Sen tiedän, — vastasin, mutta sattuu niin, että minä puhuttelin sinua, herra Musta Jack. Tahdoin vain tietää, näitkö Casen naamataulua noin viikko sitten?

— En, sir, — virkkoi hän.

— Hyvä siis, — sanoin minä; — sillä minä näytän sinulle siitä tarkan jäljennöksen, vaikka mustan, kahden minuutin kuluessa.

Ja minä aloin kävellä häntä kohden verkalleen, kädet riippuen sivuilla; mutta silmissäni kiilui uhkaa, jos joku vaivautui niihin katsahtamaan.

— Te olette viheliäinen, remuava roisto, — mörisi hän.

— Sinäpä sen sanot! — säestin minä.

Nyt hän luuli olevani niin lähellä kuin oli suotavaa, ja sai käpälät alleen, kiitäen paikalta sellaista vauhtia, että oli nautinto katsella hänen menoaan. Enkä siitä siunatusta sakista enempää nähnyt, kunnes tulimme tapauksiin, joista nyt kerron. Siihen aikaan oli päätehtäviäni käydä ammuskelemassa jotakin pataan pantavaksi metsistä, jotka osoittautuivatkin varsin riistarikkaiksi, kuten Case oli minulle maininnut. Olen jo puhunut niemekkeestä, joka sulki kylän ja asemani idän puolelta. Polku kulki sen kärjitse, johtaen lähimpään lahdelmaan. Joka päivä kävi täällä ankara tuuli, ja kun rantariutan ruoto loppui niemekkeen pään kohdalla, kuohui kova tyrsky lahdelman rannoille. Pieni kallioinen harjanne leikkasi laakson kahtia, päätyen lähelle rantaa; ja veden ollessa korkealla meri hyökyi suoraan sen seinämää vasten, joten tie kokonaan tukkeutui. Metsäiset vuoret reunustivat paikan ylt'ympäri, varsinkin idän puolelta oli rajoittava pengerrus jyrkkä ja tuuhea, sen alemmat osat, jotka kaarsivat meren rantaa, riippuen pelkkinä mustina äkkijyrkkinä, sinooberin juovittamina kallioina; ylempi osa näytti möykkyiseltä korkeitten puunlatvojen vuoksi. Muutamat näistä puista olivat heleänvihreät, toiset hohtivat punaisina, ja rannan hiekka oli mustaa kuin kiilloitettu kenkä. Paljon lintuja leijaili lahdelmalla, niiden joukossa lumivalkoisia; ja ilmakettu eli vampyyri lensi kirkkaalla päivällä narskuttaen hampaitaan.

Pitkään aikaan en metsästysretkilläni etääntynyt tätä kauemmaksi. Siellä takempaan ei ollut mitään polun jälkeä, ja kookospalmut laakson suun edustalla olivat viimeiset sillä taholla. Saaren "silmä", kuten alkuasukkaat nimittivät sen tuulenpuoleista päätä, oli näet kokonaan autiona. Falesan kylästä Papa maluluun asti ei tavannut asuntoja, ei ihmisiä, eikä istutettuja hedelmäpuita; ja kun riutta enimmäkseen puuttui ja rannat olivat jyrkät, meri pieksi välittömästi kallionsärmiä, tuskin jättäen mitään maallenusu-paikkaa.

Minun on mainittava, että sen jälkeen kun aloin käydä eräretkilläni, vaikka kukaan ei rohkaistunut tulemaan myymäläni lähelle, huomasin ihmiset kylläkin halukkaiksi viettämään tuokion kanssani, milloin heitä ei voitu nähdä. Ja koska olin alkanut oppia alkuasukasten kieltä ja useimmat heistä osasivat sanan pari englantia, ryhdyin pieniin tilapäisiin rupatteluihin, jotka kaikessa vähäpätöisyydessäänkin poistivat pahimman painostuksen, sillä kurjalta ja masentavalta tuntuu, kun ihmistä kartetaan kuin pitaalitautista.

Satuin eräänä päivänä kuun lopulla istumaan kanakan kanssa pensaikon syrjässä lahdelman luona, katsellen itää kohti. Olin antanut miehelle piipullisen tupakkaa, ja me juttelimme minkä taisimme; hän ymmärsikin englanninkieltä enemmän kuin useimmat muut.

Kysyin häneltä, oliko mitään tietä itäänpäin.

— Kerran siinä tie, — sanoi hän. — Nyt tie kuollut.

— Ei kukaan siellä käy? — kysyin.

— Ei hyvä, — vastasi mies. — Paholaiset paljo asu siellä.

— Ohoo! — äännähdin. — Onko siellä tiheikössä paljon paholaisia?

— Miespaholainen, naispaholainen paljo, — selitti ystäväni. — Siellä ne asu kaikki aika. Mies mene siellä mies ei tule takaisin.

Ajattelin, että kun tuolla kanakalla oli niin hyvät tiedot paholaisista ja kun hän puhui niistä niin vapaasti joka ei ole tavallista, niin saattaisin urkkia häneltä hiukan selvitystä itseäni ja Umaa koskevaan selkkaukseen.

— Te luulette minä paholainen? — kysyin.

— Ei luule paholainen, — sanoi hän tynnyttellen — Luule hupsu yhtäkaikki.

— Uma paholainen? — kysyin jälleen.

— Ei, ei sitä. Paholainen pysy metsä, — sanoi nuori mies.

Katselin eteeni lahdelman yli ja näin puiden riippuvan lehvistön äkkiä työntyvän auki ja Casen pyssy kädessä astuvan mustan rannikon päivänpaahteeseen. Hän oli puettuna keveihin, melkein valkoisiin pyjama-housuihin, hänen pyssyinsä välkkyi ja hän näytti hyvin silmäänpistävältä. Maakravut vilistivät hänen tieltään koloihinsa.

— Hei, ystäväni! — huudahdin. — Ettehän te sentään puhukaan totta. Ese mene, Ese tule takaisin, — matkin minä.

— Ese ei yhtäkaikki, Ese *Tiapolo* — virkkoi ystäväni, ja sanoen minulle hyvästi hän livahti puiden väliin.

Pidin silmällä Casea hänen käydessään pitkin rantaa, missä vuorovesi oli matalalla, ja annoin hänen kulkea ohitseni matkallansa Falesaan. Hän oli syviin mietteisiin vaipuneena, jonka linnutkin näkyivät tietävän, ne kun sipsuttivat aivan hänen vieressään hiekalla tai lentää suhahtelivat hänen ympärillään, kirkuen hänen korviinsa. Hänen astuessaan ohitseni havaitsin hänen huultensa liikkeestä, että hän puhui itsekseen, ja olin erittäin mielissäni nähdessäni leimamerkkini vielä hänen kulmillaan. Puhun teille silkkaa totta: minulla oli aikomus lähettää haulipanos hänen kuonoonsa, mutta viisaasti hillitsin itseni.

Kaiken tämän ajan ja samoin vielä kotimat kallani toistelin itselleni kuulemaani alkuasukasten sanaa, avustaen muistiani lauseella: "Polly, kattila tulelle ja keitä meille teetä".

— Uma, — sanoin kotiin päästyäni, — mitä *Tiapolo* merkitsee?

— Piru, — vastasi hän.

— Luulin, että *aitu* merkitsee sitä, — virkoin.

— *Aitu* toinen paholainen, — selitti hän, — pysy metsä, syö kanaka. *Tiapolo* iso pääpiru, pysy kotona; *Tiapolo* olla kristitty piru. [Sana *tiapolo* on eurooppalaista alkuperää = latinan *diabolus*, pahahenki. Suom.]

— No, — sanoin, — siitä en tule viisaammaksi. Miten voi Case olla *Tiapolo*?

— Ei ihan juuri, — vastasi hän. — Ese kuuluu *Tiapolo*; se pitää Ese paljo; Ese oikein hänen poika. Jos Ese tahto joku asia, *Tiapolo* tekee hän.

— Se on hyvin mukavaa Eselle, — sanoin. — Ja millaisia töitä *Tiapolo* hänelle tekee?

Nyt seurasi sekamelska kaikenlaatuisia juttuja, joista monet (niinkuin kertomus herra Tarletonin päästä napatusta dollarista) olivat minulle kyllä selviä, mutta toisista en ymmärtänyt hölynpölyä. Ja mikä enin kummastutti kanakoja, oli minusta vähimmin ihmeellistä, se nimittäin, että Case kävi erämaassa kaikkien noiden aitujen parissa. Muutamat rohkeimmat olivat kuitenkin lähteneet hänen mukanaan, kuulleet hänen haastavan vainajien kanssa ja antavan näille käskyjä, mutta hänen turvissaan he olivat ehjin nahoin palanneet. Jotkut sanoivat hänellä olevan siellä kirkon, missä hän palveli *Tiapoloa*, kun tämä näyttäytyi hänelle; toiset taas vanhoivat, että siinä ei ollut noituutta ensinkään, vaan että hän teki ihmeitensä rukouksen voimalla, ja että kirkko ei ollut mikään kirkko, vaan vankila, johon hän oli sulkenut jonkun pahan aitun. Namu oli kerran ollut hänen kanssaan tiheikössä ja palannut sieltä ylistäen Jumalaa näistä ihmetöistä.

Rupesinpa jo aavistelemaan miehen vehkeitä ja keinoja, millä hän oli saavuttanut asemansa, ja vaikka älysin hänen olevan kova pähkinä purra, en ollenkaan menettänyt rohkeuttani.

— Hyvä on, — sanoin, — minun pitää itse käydä katsomassa mestari Casen pyhättöä, ja otamme selvän siitä Jumalan ylistämisestä.

Tässä Uma joutui hirveään hätään; jos menisin sinne korkeaan metsään, en koskaan palaisi; kukaan ei voisi käydä siellä ilman *Tiapolon* suojelusta.

— Minä uskaltaudun sinne Jumalan turvin, — vakuutin. — Minä olen sentään hyvänlainen ihminen, Uma, ja kaipa Herra askeleeni johdattaa.

Hän istui hetkisen ääneti. — Minä luulee, — virkkoi hän hyvin juhlallisena ja lisäsi sitten: — Viktoria, hän iso päällikkö?

— Sen voit uskoa! — sanoin minä. — Hän pitää sinä oikein paljo? — kysyi hän taas.

Vakuutin hänelle irvistäen, että se vanha rouva luullakseni oli minulle jokseenkin puolueellinen.

— Hyvä on, — sanoi hän. — Viktoria iso päällikkö, pitää sinä oikein paljo. Ei voi auttaa sinä täällä Falesalla; ei kuka voi ... niin kaukana. Maea hän pieni päällikkö ... asuu täällä. Jos hän pitää sinä ... tekee sinulle hyvä oikein. Jumala ja Tiapolo niin juuri. Jumala iso päällikkö ... hänellä liian paljo työtä. Tiapolo pieni päällikkö ... hän tahtoo hyvin paljo touhu, tekee hyvin ahkera työ.

— Minun on jätettävä sinut herra Tarletonin käsiin, — sanoin. — Sinun kristinoppisi on saranoiltaan, Uma.

Siitä huolimatta haastelimme tästä kaiken iltaa, ja minulle kertomillaan jutuilla erämaasta ja sen vaaroista peloitti hän itsensä niin, että oli vähällä saada kohtauksen. Enhän niistä kahdeksatta osaakaan muista, sillä en niitä paljoa tarkannut; mutta kaksi on säilynyt mielessäni jokseenkin selvästi.

Noin yhdeksän kilometrin päässä rannikolla on suojattu lehto, nimeltä Fanga-anaana (luolien satama). Olen itsekin nähnyt sen mereltä, niin läheltä kuin sain arastelevat soutajapoikani laskemaan, ja siinä on pieni kaistale keltaista hiekkaa. Sen yläpuolella kohoaa mustia kallioita täynnä luolien mustia suuakkoja. Isot puut ja riippuvat köynnöskasvit päärmäävät kallioita, joiden keskipalkoilta vuolas puro syöksyy putouksena alas.

No niin, siitä ohitse oli kulkemassa veneellä kuusi nuorta miestä Falesan kylästä, "kaikki hyvin sieviä", sanoi Uma, ja se vei ne tuohon. Kävi kova tuuli, oli vasta-aallokko, ja kun he saapuivat Fanga-anaanan edustalle ja näkivät valkoisen putouksen ja varjoisen rannikon, he tunsivat kovaa väsymystä ja janoa, sillä heiltä oli vesi jo loppunut. Joku joukosta ehdotti, että laskisivat maihin noutamaan juotavaa, ja huimapäitä kun olivat, yhtyivät kaikki tuumaan, paitsi nuorin. Lotu oli hänen nimensä; hän oli oikein kunnollinen herrasmies ja hyvin viisas. Hän selitti heille, että he olivat mielettömiä, ja sanoi, että paikka oli henkien ja paholaisten ja kuolleiden tyyssija, josta oli yhdeksän kilometriä lähimpään ihmisasuntoon yhtäälle ja kukaties kaksi sen vertaa toisaalle. Mutta he nauroivat hänen sanoilleen, ja ollen viisi yhtä vastaan tarttuivat airoihin, vetivät veneen rannalle ja astuivat maihin.

Se oli Lotun kertoman mukaan ihmeellisen ihana paikka, ja vesi maistui oivalliselta. He kävelivät pitkin rantamaa, mutta eivät keksineet mitään kohta, josta olisi käynyt kiivetä kallioille, ja tämä rauhoitti heidän mieltään. Vihdoin he istuutuivat syömään mukanaan tuomiansa eväitä. Mutta tuskin olivat he asettuneet aterialle, kun eräästä noista mustista luolista tuli kuusi tavattoman kaunista neitosta. Niillä oli kukkia tukassa, mitä viehkeimmät rinnat ja kaulanauhat tulipunaisista siemenistä. Ja he alkoivat laskea leikkiä noiden nuorten herrojen kanssa, ja nämä puolestaan vastasivat heidän ilveisiinsä, kaikki muut paitsi Lotu. Tämä käsitti, että sellaisessa paikassa ei voinut olla mitään elävää naista, ja juoksi heittäytymään veneen pohjalle, peitti kasvonsa ja rukoili. Kaiken aikaa Lotu herkeämättä rukoili ja rukoili, eikä hän mistään muusta tiennyt, ennenkuin hänen toverinsa palasivat, nostivat hänet istumaan ja laskivat takaisin merelle lahdenpoukamasta, jonka rannat nyt olivat aivan autiot. Eivätkä he hiiskuneet sanaakaan noista kuudesta immestä.

Mutta eniten peloitti Lotua, että ainoakaan hänen viidestä toveristaan ei muistanut tapahtumasta mitään, vaan he käyttäytyivät kuin juopuneet, laulaen, nauraen ja kisaillen veneessä. Tuuli yltyi tasaisen voimakkaasti ja aallot kuohuivat tavattoman korkeina. Siitä nousi sellainen ilma, että jokainen mies saarilla olisi kääntänyt selkensä ja rientänyt kotiseiniensä suojaan. Mutta nämä viisi teuhasivat kuin mielipuolet, nostivat kaikki purjeet ja laskivat aavalle merelle. Lotu ryhtyi ajamaan vettä veneestä; kukaan toisista ei ajatellutkaan häntä auttaa, he yhä vain lauloivat ja temmelsivät, puhuivat käsittämättömiä asioita ja nauroivat ääneensä niitä jutellessaan. Täten Lotu koko lopun päivää ajoi vettä henkensä edestä, kyyhöttäen veneen pohjalla; eikä kukaan hänen varoituksistaan välittänyt. Vastoin kaikkea odotusta he saapuivat elävinä hirveässä myrskyssä Papa-maluluun, missä palmut vinkuivat tuulessa, ja kookospähkinät vierivät kuin kanuunankuulat kylän nurmikolla. Samana iltana nuo viisi nuorukaista sairastuivat eivätkä sen koommin puhuneet järjellistä sanaa kuolemaansa asti.

— Ja tarkoitatko, että voit niellä mokoman jutun? — kysyin.

Hän vakuutti, että asia oli hyvin tunnettu ja että komeille nuorille miehille sellaista sattui useinkin. Mutta tämä oli ainoa tapaus, jolloin naispaholaisten lempi oli samana päivänä surmannut viisi yhdessä seurassa. Se oli aiheuttanut paljon hälinää saarella, ja hän olisi hullu, jos epäilisi.

— No, — virkoin, — ei sinun silti tarvitse minun puolestani peljätä. Minä en kaipaa lemmottaria. Sinussa on minulle naista riittämään asti ja riittävästi lempoa myös, eukkoseni.

Tähän hän vastasi, että niitä oli muunkinlaisia, ja yhden oli hän nähnyt omin silmin. Eräänä päivänä oli hän yksinään mennyt lähimmälle lahdelmalle ja ehkä etäännytynyt liian lähelle noiduttua paikkaa. Kasvien oksat törmän korkeasta viidakosta varjostivat häntä tuuheana kattona, mutta hän itse seisoi loitompana hyvin kivisellä ja monilukuisia nuoria, neljän viiden jalan korkuisia mammee-omenapuita kasvavalla tasanteella. Oli pimeä päivä sadekaudella, toisinaan riistivät tuulenpuuskat lehtiä puista lennättäen niitä ympäri, toisinaan taas oli tynni kuin huoneessa. Tällaisella tynnellä vaiheella kerran

kokonainen parvi lintuja ja vampyyreja pyrähti esille pensaikosta kuin säikähtyneinä. Heti sen jälkeen Uma kuuli rahinaa lähempää ja näki metsän reunasta mamme-omenapuiden välistä hyökkäävän laihaa, harmaata vanhaa karjua muistuttavan otuksen. Sen liikkeistä päättäen ajatteli se kuin ihminen; ja sen tuloa katsellessaan tyttö äkkiä oivalsi, että se ei ollutkaan mikään metsäkarju, vaan oikeastaan mies, joka ajatteli kuin mies. Silloin hän läksi juoksemaan, ja sika perästä, ja kiitäessään se hihkaili ääneensä niin että koko seutu kaikui.

— Olisinpa ollut siellä pyssyineni? — sanoin minä. — Kyllä kärsäkäs silloin olisi hihkaissut niin että olisi itsekin ihmetelty.

Mutta hän vakuutti minulle, että pyssystä ei ollut apua moisia vastaan, ne kun olivat vainajain henkiä.

No, näillä rupatuksilla kulutimme illan, joka olikin parasta. Mutta tietysti se ei muuttanut mielipidettäni, ja seuraavana päivänä minä pyssy olalla ja hyvä veitsi varattuna läksin löytöretkelle. Suuntasin kulkuni mahdollisimman lähelle paikkaa, missä olin nähnyt Casen tulevan metsästä; sillä jos hänellä siellä todellakin oli jonkinlainen laitos, otaksuin löytäväni polun. Erämaan eroitti rajavalli, mikäli sitä niin voi nimittää, sillä pikemmin se oli pitkä kiviröykkiö. Sanotaan sen ulottuvan yli koko saaren, mutta mistäpä ne sen tietävät, sillä epäilen, tokko kukaan on sataan vuoteen sitä matkaa tehnyt, koska alkuasukkaat pysyttelevät enimmäkseen meren lähetyillä, rakennellen pienet siirtolansa rantamalle. Ja siltä osaltaan oli seutu hirveän korkeata, jyrkkää ja täynnä kallioita. Vallista länteen on maata muokattu, ja siellä kasvaa kookospalmuja, mamme-omenia, guava-puita ja runsaasti akasiaa. Juuri vastapäätä alkaa varsinainen tiheikkö, ja korkeata se onkin, sillä puut kohoavat kuin laivojen mastot, kierteleviä köynnöskasveja riippuu köysinä niiden sivuilta ja ilkeitä kämmekkäisiä rehoittaa halkeamissa sienien tapaan. Missä ei ollut alusmetsää, oli tanner kauttaaltaan mukulakivien peittämää.

Näin paljon viheriäisiä kyyhkysiä, joita olisi kelvannut ampua, ellen olisi saapunut toisissa tuumissa. Parvittain perhosia lennellä lepsahteli ylös ja alas lähellä maanpintaa kuin kuivuneet lehdet. Milloin kuulin linnun kutsuvan naarastaan, milloin tuulen tohinan ylhäällä, ja aina meren tyrskyn rannalta.

Mutta paikalla vallitsevaa omituista tuntua on vaikea kuvailla sille, joka itse ei ole yksinään aarniometsässä käynyt. Kirkkainkin päivä muuttuu siellä hämäräksi. Tuskin näkee askelta eteensä. Mihin tahansa katsoneekin, sulkeutuu metsä, toinen oksa kiertyen toiseen kuin käden sormet. Ja milloin vain heristää korviaan kuulee aina jotakin uutta — miesten puhetta, lasten naurua, kirveeniskuja kaukaa edeltään sekä toisinaan jonkun nopean, hiipivän kiidännän läheltänsä, joka saa vaeltajan hätkähtäen tarkkaamaan aseitaan. Vakuutelkoon hän vain itselleen olevansa yksinään pelkkien puiden ja lintujen parissa, hän ei kuitenkaan voi sitä uskoa. Mihin tahansa hän kääntyy, tuntuu koko tienoo elävän ja katselevan häntä. Älkää luulkokaan, että Uman kertomukset minua säikähdyttivät; en pidä alkuasukasten loruja neljän äyrin arvoisina. Mutta sellainen tunnelma on luonnollinen näissä tiheiköissä, siinä kaikki.

Kiivetessäni lähelle kukkulan huippua, sillä metsäinen pinta nousee tällä kohdalla jyrkkänä kuin portaat, alkoi tuuli humista suoraan suuntaan ja lehvät liikkua ja hulmahdella sivuille, päästäen päivänsäteet lävitse. Tämä soveltui minulle paremmin; melu oli kaiken aikaa samallaista, eikä kuulunut mitään säikähdyttävää. No niin, olin saapunut paikalle, missä alusmetsänä kasvoi niin sanottuja villejä kookospalmuja — perin sieviä tulipunaisine hedelmineen, — ja silloin sattui korvaani tuulessa väräjävää laulua, jollaista en muistanut koskaan ennen kuulleen. Turhaan uskottelin itselleni, että sen aiheuttivat oksat; minä tiesin paremmin. Turhaan luulottelin sitä lintujen liverrykseksi; tiesin, että lintu ei koskaan viserrellyt tuolla tavalla. Se nousi ja paisui, hiljeni ja paisui jälleen. Milloin muistutti se mielestäni itkua, mutta oli kauniimpaa; milloin luulin sitä harpun säveliksi. Siitä vain olin varma, että se oli liian ihanaa ollakseen tällaisessa paikassa terveellistä. Saatte nauraa, jos tahdotte; mutta minulle muistuvat todellakin mieleen ne kuusi keijukaista tulipunaisine kaulanauhoineen, jotka ilmestyivät Fanga-anaan luolasta, ja ajattelin, mahtoivatko ne laulaa sillä lailla.

Ivailleme alkuasukkaita ja heidän taikauskojaan. Mutta ajatelkaamme, miten monet kauppiaat, oivallisesti kasvatetut valkoiset miehet, joista jotkut ovat olleet kirjanpitäjinä ja liikeapulaisina kotimaassa, alkavat niitä vaarinottaa. Arvelen taikauskon kasvavan jossakin seudussa kuin erilaiset rikkaruohot; ja seisoessani siinä ja kuunnellessani noita valittelevia ääniä minä vapisin housuissani.

Voitte nimittää minua raukaksi pelkoni vuoksi; omasta mielestäni olin kyllin urhoollinen astuessani edelleen. Mutta kuljin perin varovaisesti, pyssyn hana vireessä, tähystellen ympärilleni kuin erämies ja toden teolla odottaen näkeväni kauniin nuoren naisen istuvan viidakossa, ja siinä tapauksessa olin varmasti päättänyt koetella häntä haulipanoksella. Enkä tosiaan ollut ehtinyt kauaksi, kun kohtasin jotakin kummallista. Tuuli puhalsi voimakkaana kohahduksena puiden latvoissa, lehvät edessäni aukenivat, ja silmänräpäykseksi näin jotakin riippuvan puussa. Samassa tuokiassa oli se kadonnut, kun ohi kulkeva puuska vapautti oksat. Puhun teille totta: olin päättänyt nähdä aitun; ja jos se olisi esiintynyt sian tai naisen muodossa, se ei olisi minua niin hämmästyttänyt. Pahinta oli, että se näytti jokseenkin neliskulmaiselta, ja ajatus, että nelikulmainen esine eli ja lauloi, tympäisi ja hölmistytti

minua. Epäilemättä seisoin siinä kotvan aikaa; ja olin varsin varma, että juuri samasta puusta se laulu kuului. Sitten aloin hiukan reipastua.

"No", tuomasin, "jos todellakin niin on, jos täällä neliskulmaiset esineet laulavat, olen nyt joka tapauksessa mennyt. Saakaamme huvia rahamme edestä."

Mutta ajattelin, että sentään voisin yrittää rukousta siltä varalta, että se jotakin hyödyttäisi. Siis polvistuin ja rukoilin ääneeni; ja kaiken aikaa nuo omituiset soinnut tulivat puusta, nousten, laskien ja muuttuen aivan kuin musiikki konsanaan, vaikka hyvin erotti, että se ei ollut inhimillistä — että kukaan ei kykenisi mitään sellaista viheltämään.

Heti kun olin asianmukaisesti päättänyt rukoilemiseni, laskin pyssyni maahan, pistin veitsen hampaitteni väliin, astuin suoraan puun juurelle ja aloin kiivetä. Tunnustan, että sydämeni oli kuin jää. Mutta ylös kavutessani osui esine taas silmääni, ja se huojensi mieltäni, sillä huomasin sen muistuttavan laatikkoa; ja kun olin päässyt aivan sen luo, olin naurun hytkähdyksen takia pudota puusta.

Laatikko se kylläkin oli ja päälle päätteeksi kynttilälaatikko, tavaraleima kyljessä; ja siihen oli jännitetty banjon kieliä, jotka tuulen puhaltaessa värähtelivät. Luullakseni nimitetään sellaista kojetta Tyrolin harpuksi, mitä se sitten merkinnekin.

— Ähäh, herra Case, — jupisin, — olet peljästyttyänyt minut kerran, mutta teepäs se vielä toistamiseen! — Näin sanoen livahdin alas puusta, ryhtyen jälleen etsimään viholliseni päätoimistoa, jonka arvasin olevan lähettyvillä.

Puiden alla kasvava pensaikko oli tiuhaa tällä kohdalla; en voinut nähdä nenänvarttani pitemmälle, ja kulkiessani minun oli pakko raivata tietäni käsivarsillani ja veitseni avulla, katkoen köynnöskasvien vanoja ja yhdellä iskulla pirstaten kokonaisia puita. Nimitän niitä puiksi kokonsa vuoksi, mutta oikeastaan ne olivat vain isoja, ytimellisiä ruokoja, joita voi leikellä kuin porkkanoita. Ajattelin juuri, että kaikesta tästä moninaisten kasvien paljoudesta päättäen paikka oli joskus ollut raivattuna, kun samassa nenäni eteen kohosi kiviraunio, jonka heti huomasin ihmiskätten työksi. Herra ties, milloin se oli rakettu ja milloin jätetty kylmilleen, sillä tämä saaren osa on ollut koskematta siitä asti kun valkoihoisia saapui.

Muutamia askeleita takempana löysin etsimäni polun. Se oli kapea, mutta hyvin poljettu, josta huomasin Casella olleen runsaasti opetuslapsia. Näkyi olevan muodikasta urheutta uskaltautua tänne kauppiaan seurassa, ja nuori mies tuskin piti itseään täysikasvuisena ennenkuin oli ensiksikin saanut peräpakaransa tatuoiduiksi ja toiseksi nähnyt Casen paholaiset. Tämä on juuri kanakain tapaista; mutta toisaalta katsottuna on se hyvin valkoihoistenkin tapaista.

Edennyttyäni hiukan polkua pitkin tuli minulle pian äkkipysähdys, ja sain hieroa silmiäni. Edessäni kohosi seinä, ja polku kulki aukosta sen lävitse. Se oli luhistunut ja nähtävästi hyvin vanha, mutta rakennettu isoista, hyvin asetetuista kivistä, eikä nykyisin saarella elävistä alkuasukkaista kukaan edes uneksisikaan sellaista rakennushommaa. Pitkin muurin reunaa oli rivi omituisia kuvioita, epäjumalia tai variksenpelättejä, mitä lienevät olleetkin. Niillä oli veistetyt ja maalatut kamalannäköiset kasvot, silmät ja hampaat olivat näkinkengästä, tukka ja kirkkaanväriset vaatteet liehuivat tuulessa, ja muutamat niistä tutisivat sen tempauksista.

Lännessä päin on saaria, joilla valmistetaan näitä kuvia vielä tänä päivänä; mutta jos niitä koskaan on tällä saarella tehty, on se tapa ja pelkkä muistokin siitä jo kauan sitten unohtunut. Ja ihmeellisintä oli, että nämä möröt olivat yhtä vereksiä kuin puodista ostetut lelut.

Sitten muistui mieleeni, että Case ensimmäisenä päivänä oli minulle maininnut olevansa taitava saaren merkillisyyksien valmistaja, jolla ammatilla muuten monet kauppiaat ansaitsevat rehellisen sivutulon. Ja täten käsitinkin koko asian: ymmärsin, miten tämä näyttely palveli hänellä kaksinaista tarkoitusta: ensiksikin antoi hän ilman kuluttaa uutuudenkiillon kuriositeeteistansa ja toiseksi peloitteli hän niillä vieraitaan.

Mutta minun on kerrottava teille, että kaiken aikaa tuulikanteleet soittivat ympärillä puissa, joka teki tunnelman vielä omituisemmaksi, ja parhaillaan katsellessani vihreänkeltainen lintu, arvatenkin pesänrakennus-puuhissa hyörien, alkoi repiä hiuksia erään kuvan päästä.

Vähän kauempaa löysin museon parhaan kummallisuuden. Aluksi näin siinä pitkähkön, mutkaisen kumpareen. Kaivaen multaa pois käsilläni löysin sen alta laudoille kiinnitetyn öljykankaan, joka ilmeisesti muodosti kuopan katon. Se sijaitsi ihan kukkulan huipulla, ja sisäänkäytävä oli takasivulla kahden kallion välissä kuin luolan suu. Minä menin sisälle käytävän mutkaan asti, ja katsahtaen kulman yli näin hohtavat kasvot, isot ja rumat kuin pantomiiminaamio; ja niiden kirkkaus kasvoi ja väheni, ja ajoittain niistä nousi savua.

— Ohoo, — huudahdin, — hehkumaalia! Fosforia!

Ja täytyy tunnustaa, että melkein ihailin miehen kekseliäisyyttä. Laatikollisella työkaluja ja muutamilla yksinkertaisilla kojeilla oli hän laittanut itselleen temppeleihin. Jokainen kanaka-rukka tuotuna tänne pimeään aikaan harppujen soidessa ympärillään olisi havaittuaan nuo savuavat kasvat onkalon pohjalla epäilyksittä uskonut nähneensä ja kuulleensa kylliksi paholaisia riittämään hänelle koko elinajakseen. On helppo kuvitella kanakan ajatukset. Tarvitsee vain siirtyä takaperin siihen aikaan, kun me itse olimme tuossa kymmenen ja viidentoista ikävuoden välillä, niin meillä on jokseenkin tyypillinen kanaka. Jotkut niistä ovat hurskaita aivan kuin on hyvänlaatuisia poikiakin; mutta useimmat ovat, taaskin poikien tapaan, keskinkertaisen vilpittömiä ja kuitenkin pitävät hauskana varastella ja säikähtyvät helposti, mikä on heistä verrattain hupaista sekin.

Muistan kouluajoltani pojan, joka näytteli Casen osaa. Hän ei mitään tiennyt, se poika; hän ei osannut mitään tehdä, ei hänellä ollut hehkumaalia eikä tuulikanteleita, hän vain rohkeasti väitti olevansa loihtija, peloittaen meidät pahanpäiväisesti; ja se oli meille mieluista. Sitten muistelin, miten opettaja kerran oli piessyt tuota poikaa ja miten kaikki olimme kummastelleet nähdessämme velhon alistuvan siihen ja parkuvan kuin kuka muu tahansa. Ajattelin itsekseni: — Minun on keksittävä keino, millä teen saman tempun Case-mestarille. — Ja seuraavassa silmänräpäyksessä olikin jo suunnitelmani valmis.

Palasin polkua pitkin, joka kerran keksittynä oli aivan selvä ja helppo kulkea; ja kun pääsin mustalle hiekalle, niin kenenkä näin? Mestari Casen itsensä! Minä nostin pyssyni hanan, pitäen aseensa varalla, ja me marssimme eteenpäin ja kuljimme sanaa sanomatta toistemme ohi, kumpikin vilkuillen kulmaina alta toistaan. Ja tuskin olimme sivuuttaneet toisemme, kun molemmat pyörähdimme ympäri ikäänkuin kenttäharjoituksessa ja pysähdyimme kasvat kasvoja vasten. Kummallekin oli näet juolahtanut mieleen, että toinen toverus saattaisi lähettää pyssynsä panoksen hänen selkäpuoleensa.

— Et ole ampunut mitään, — sanoi Case.

— En ole tänään eräretkellä, — vastasin.

— No, hiisi sinut minun puolestani periköön! — huudahti hän.

— Samaa toivotan sinulle, — säestin minä. Mutta me jäimme siihen paikkaamme; kumpikaan ei mielinnyt hievahtaa.

Case nauroi. — Emme voi sentään viipyä täällä koko päivää, — sanoi hän.

— Älä anna minun pidättää itseäsi, — vastasin. Hän nauroi taas. —
Kuulehan, Wiltshire, pidätkö minua houkkiona? — kysyi hän.

— Pikemmin lurjuksena, jos sen tietää tahdot, — selitin minä.

— No, luuletko, että minua hyödyttäisi ampua sinut täällä avoimella rantamalla? — virkkoi hän. — Minäpä en sitä tee. Ihmisiä tulee kalastamaan joka päivä. Niitä saattaa tällä hetkellä olla parisenkymmentä ylempänä laaksossa kopran keruussa; mäellä takanasi liikkunee puoli tusinaa kyyhkysten pyynnissä; parhaillaan saattavat ne meitä tähystellä, eiköpä ihmekään. Annan sinulle sanani, minä en aio sinua ampua. Miksi sen tekisin? Sinä et ollenkaan ole tielläni. Et ole saanut naulaakaan kopraa, paitsi minkä olet omin käsin valmistanut kuin neekeriorja. Sinä vain elää nuhjutat (siinä oikea sana) enkä minä välitä, missä elät ja kuinka kauan. Anna minulle sanasi, että et aio minua ampua, niin näytän sinulle esimerkkiä kävelemällä pois.

— Oh, — sanoin, — oletpa sinä hauskan avomielen! Tahdon olla sitä minäkin. En aio ampua sinua tänään. Miksi sen tekisin? Tämä asia on vasta alullaan, se ei ole vielä loppuun suoritettu, herra Case. Olen sinua jo kerran löylyttänyt; näen rystöjeni jäljet kallossasi vielä tällä siunatulla hetkellä, ja minulla on sinulle uutta keittoa varattuna. En ole halvattu kuten Underhill. Nimeni ei ole Adams eikä Vigours, ja aikomukseni on sinulle näyttää, että olet tavannut vertaisesi.

— Tuo on mieletöntä puhetta, — sanoi hän. — Sillä haastelulla et minua saa lähtemään tieheni.

— Hyvä niinkin, — vastasin, — pysy sitten paikallasi. Minulla ei ole kiirettä, senkin kyllä tiedät. Voin viipyä tällä rantamalla vaikka päiväkauden. Minulla ei ole kopraa huolehdittavanani. Minulla ei ole hehkumaalia hoidettavana.

Olin pahoillani viime sanoistani, mutta ne livahtivat huomaamatta suustani. Havaitsin niiden ottavan ilman hänen purjeistaan, ja hän seisoj tuijottaen minuun silmät pystyssä. Sitten hän luullakseni tuumi, että hänen oli päästävä asian perille.

— Sanasta miestä, — virkkoi hän, kääntäen selkänsä ja kävellen suoraan paholaismetsään.

Sallin hänen tietysti mennä, koska olin antanut sanani. Mutta minä pidin häntä silmällä niin kauan kuin hän oli näkyvässä ja senjälkeen kiirehdin suojaan minkä jalkani jaksoivat, kulki lopputien tiheikön kautta, sillä en luottanut häneen viiden pennin edestä. Se vain oli selvää, että olin ollut aasi varoittaessani häntä ja että oli tehtävä viivyttelämättä, mitä tehdä aion.

Mielestänne oli minulla kai ollut kylliksi kiihoitusta yhdeksi aamuksi, mutta minua oli vielä toinen käänne odottamassa. Heti kun olin kaartanut niemekettä kylliksi pitkältä nähdäkseni asuntoni, erotin sieltä vieraita; hiukan edemmäksi päästyäni ei siitä enää ollut epäilystäkään. Pari aseestettua vartijaa istui kyyristyneinä oveni edessä. En saattanut muuta luulla kuin että Uman selkkaus oli tullut ratkaisevaan vaiheeseen ja että asema oli vallattu. Tulin siihen johtopäätökseen, että Uma oli jo pidätetty ja että nuo aseelliset miehet odottivat samoissa aikeissa minua.

Mutta lähemmäksi tultuani, jonka tein täyttä vauhtia juoksemalla, näin kolmannen alkuasukkaan istumassa kuistilla vierailijan tapaan ja Uman juttelemassa hänen kanssaan kuin emäntä konsaan. Vieläkin likemmäksi päästyäni huomasin, että se oli iso, nuori päällikkömme Maea ja että hän myhäili ja poltteli. Ja mitä hän poltti? Ei mitään eurooppalaisia savukkeitane, jotka kelpaavat vain kissalle, eikä edes oikeata isoa, aika väkevää alkuasukasten tekelettä, joka kyllä kelpaa sammuttamaan tupakan nälän, jos piippu on rikki, vaan sikaaria — vieläpä omia mainioita meksikolaisiani, sen saatoin vanna. Tämän nähdessäni sydämeni alkoi rajusti lyödä ja minussa elpyi huima toivo, että pula nyt oli ohitse ja Maea liittynyt minuun.

Saapuessani Uma osoitti minut hänelle, ja hän tuli minua vastaan portaitteni päässä kuin oikea sivistynyt herrasmies.

— Vilivili, — sanoi hän, sillä täsmällisemmin he eivät osanneet lausua nimeäni, — minä hyvä mieli.

Milloin saarelaispäällikkö tahtoo olla kohtelias, hän kieltämättä kykenee siihen. Heti ensi sanoista näin, miten asiat olivat. Uman ei ollenkaan olisi tarvinnut selittää minulle: — Hän ei pelkää Ese nyt, tulee ja tuo kopra. — Vakuutan teille kätelleeni tuota kanakaa kuin olisi hän ollut Euroopan paras valkoihoinen.

Tosiasia oli, että Case ja hän olivat kosimassa samaa tyttöä, tai ainakin Maea epäili sitä ja päätti lyödä kauppiaan laudalta siltä varalta. Hän oli pukeutunut koreasti, peseydyttänyt ja aseestanut pari seuralaistaan, ottaen heidät mukaansa, ikäänkuin tehdäkseen asian julkisemmaksi, ja odotettuaan vain, kunnes Case oli lähtenyt kylästä, saapui siirtämään kaiken kauppansa minulle. Hän oli sekä rikas että mahtava. Luulen, että hänen vuositulonsa nousivat viidenkymmentuhannen kookospähkinän arvoon.

Maksoin hänelle rantamalla käyvän hinnan ja vielä neljännessenttin päällekin, ja luottoa taasen olisin ollut valmis myöntämään hänelle koko puotini varaston puitteineen päivineen, sillä niin iloinen olin hänen käynnistään. Täytyy tunnustaa, että hän osti kuin herrasmies: riisiä, säilykkeitä ja korppuja niin paljon, että niillä olisi kelvannut viikon juhlia, sekä pakoittain kangasta. Hän oli sitäpaitsi miellyttävä, olipa leikkisäkin, ja me veistelimme sukkeluuksia, enimmäkseen tulkin avulla, hän kun osasi perin vähän englanninkieltä ja minun suussani alkuasukasten kieli vielä oli väritöntä. Ainakin huomasin, että hän ei koskaan ollut voinut ajatella paljoa pahaa Umasta; hän ei koskaan ollut voinut todella säikähtyä, vaan teeskenteli sitä pelkästä juonitteluhalusta ja siksi, että hän otaksui Casella olevan suuren vaikutusvallan kylässä ja tämän voivan auttaa häntä eteenpäin.

Se sai minut ajattelemaan, että sekä hän että minä olimme tiukalla. Teollaan oli hän uhmannut koko kylää, ja se saattaisi maksaa hänelle hänen arvovaltansa. Vielä toinen asia: senjälkeen kun olin jutellut Casen kanssa rantamalla, saattoi se minulle mielestäni hyvinkin maksaa henkeni. Case oli jokseenkin selvästi sanonut, että hän aikoi näpäyttää minut, jos konsaan saisin kopraa. Mutta nyt hän kotiin tultuaan näkisi, että kylän paras asiakas oli vaihtanut myymälää; ja viisainta, mitä mielestäni saatoin tehdä, oli ensimmäisenä päästä tekemään hänet vaarattomaksi.

— Kuulehan, Uma, — sanoin, pyydä häneltä anteeksi, että annoin hänen odottaa, mutta minä olin tarkastamassa Casen paholaisvarastoa metsässä.

— Hän tahtoo tietää, eikö sinä pelkää? — tulkitsi Uma.

Minä räjähdin nauramaan. — En juuri! — huudahdin. — Sano hänelle, että siellä on oivallinen lelukokoelma! Sano hänelle, että Englannissa annamme moisia kapineita lapsille leikkikaluiksi.

— Hän tahtoo tietää, eikö sinä kuulla pahan laulu? — käänsi Uma taas.

— Maltahan, — vastasin, — nyt en voi mitään, kun minulla ei ole banjonkieliä varattuina; mutta kun laiva ensi kerran poikkeaa kylään, laitan samallaisen vehkeen tänne omalle kuistilleni, jotta hän saa nähdä, paljonko paholaista siinä on. Sano hänelle, että niin pian kuin saan kieliä, teen tuollaisen soittolaatikon hänen omille ruskeaihoisille pikku kanakoilleen. Laitetta nimitetään Tyrolin harpuksi; ja

voit selittää nimen englanninkielellä merkitsevän, että täytyy olla pätkähullu maksaakseen siitä senttiäkään.

Tällä kertaa oli hän niin mielissään, että jälleen yritti englanninkieltä. — Te puhua totta? — kysyi hän.

— Sen luulisin! — sanoin. — Minä puhun kuin raamattu. Hae raamattusi, Uma, jos sinulla sellainen on, niin suutelen sitä. Tai, mikä vielä parempaa, — sanoin päättäväisesti, — kysy häneltä, rohkenisiko hän itse tulla sinne päivällä.

Hän ei näkynyt pelkäävän; hän uskaltaisi niin paljon päiväsaikaan ja muiden seurassa.

— Asia on siis sovittu! — sanoin. — Ilmoita hänelle, että mies on petkuttaja ja hänen tehtaansa pelkkää hulluttelua. Ja jos hän huomenna lähtee sinne, näkee hän, mitä siitä kaikesta on jälellä. Mutta varoita häntä, Uma, ja puhu niin selvästi, että hän ymmärtää: Jos hän rupee asiasta jaarittelemaan, se varmaan tulee Casen korviin, ja minä olen kuollut mies! Minä pelaan hänen puolestaan, sano se hänelle, ja jos hän hiiskuu sanaakaan, vereni lankee hänen päälleen ja tulee hänen tuomiokseen tässä ja tulevaisessa elämässä.

Uma sanoi sen hänelle, ja hän puristi käsiäni rannetta myöten, virkkaen: — Ei puhu. Huomenna mennään. Te minun ystävä.

— Ei, sir, — sanoin, — ei mitään hupsuttelua. — Sano hänelle, että olen tullut tänne liikettä harjoittamaan enkä ystävyysliittoja rakentelemaan. Mutta Casen kyllä lähetän kirkkauteen!

Ja Maea läksi, nähtävästi hyvin mielissään.

V. Yö viidakossa.

No niin, päätökseni ei enää ollut peruutettavissa. Tiapolo oli murskattava ennen uuden päivän valkenemista, ja minulla oli täysi työ ei ainoastaan valmisteluissa, vaan myöskin väittelemisessä. Taloni muistutti käsityöläisten keskusteluseuraa. Uma tahtoi kaikin mokomin pidättää minua menemästä yöllä tiheikköön, sillä jos sen tekisin, en muka koskaan palaisi. Tunnette hänen vakuuttelutapansa, olihan jo esimerkki kuningatar Viktoriasta ja pirusta, ja saatatte hyvin käsittää, että väsyin siihen ennen illan tuloa.

Vihdoin juolahti päähäni hyvä tuuma. Mitä hyödytti heitellä helmiäni hänelle? Kaiketi tepsisi paremmin, ajattelin, jos käyttäisin jotakin hänen omaa hakkelustaan.

— Kuulehan sitten, — sanoin. — Etsi raamattusi, niin otan sen mukaani matkalle. Siitä lähtee apua.

Hän vannoi, että raamattu ei mitään hyödyttäisi.

— Juuri teidän kanakain tietämättömyyttä, — nuhtelin. — Mene noutamaan raamattusi.

Hän toi sen, ja minä käänsin esille nimilehden, jolla arvasin löytäväni vähäisen englanninkieltä, ja niin siinä olikin. — Kas! — sanoin. — Silmäisepäs tuohon! "Lontoossa, Englannin ja Ulkomaan Bibliaseuran kustannuksella, Blackfriars", ja vuosiluku, jota en tajua, kun se on painettu noilla äksillä. [Roomalaisilla numeroilla. Suom.] Mikään piru helvetistä ei tohdi tulla lähellekään Bibliaseuraa eikä koko katua. Kah, oletpa sinä hupsu! — lisäsin. — Miten luulet tulevamme toimeen omien *aitujemme* kanssa kotona? Kaikki bibliaseuran ansiota!

— Luulen, että teillä ei ne olekaan, — sanoi hän. — Valkoinen mies kertoo teillä ei ole yhtä aitu.

— Kuuluu kai hyvinkin uskottavalta? — kysyin. — Miksi nämä saaret olisivat niitä täpötäynnä, eikä ainoatakaan Euroopassa?

— Niin, siellä ei kasva yhtä leipäpuu, — selitti hän.

Olisin voinut repiä tukkaani. — Kuulehan toki, eukkoseni, — sanoin, — lopeta jo, olen väsynyt lörpöttelyysi. Minä otan raamatun mukaani, se riittää minulle täydellisesti, ja olkoon tämä viimeinen sanani.

Yö oli tavattoman pimeä, päivänlaskun mukana nousseet pilvet peittivät koko taivaan; ei tähden välähdystä, ja alenevan kuun loppusyrjä ilmestyisi vasta aamutunneilla. Kylän ympäristö, johtuiko se sitten avoimissa huoneissa palavista valoista tai monien riutalla liikkuvien kalastajain soihtuista, hohti kuin ilotulituksessa; mutta meri, vuoret ja metsät olivat kokonaan pimeän peitossa.

Kello lienee ollut kahdeksan lähtiessäni retkelleni sälytettynä kuin aasi. Ensiksikin oli raamattu, ihmisen pään kokoinen kirja, jonka hupsuudessa olin lupautunut ottamaan. Sitten oli pyssyni, veitsi, lyhty ja patenttisytykkeitä, kaikki tarpeellisia. Lisäksi tuli varsinaiset työkojeeni, hirvittävä paino ruutia, pari kalastuksessa käytettyä dynamiittipommia ja muutamia kappaleita hitaasti syttyvää rikkilankaa, jotka olin vetänyt ulos läkkikoteloista ja liittännyt yhteen miten parhaiten taisin; sillä sytykkeet olivat vain kauppatavaraa, ja olisi ollut mieletöntä niihin luottaa. Ylimalkaan oli minulla, kuten näette, tarpeita aimo räjähdystä varten! Menot eivät merkinneet mitään; tahdoin tehdä työni säällisesti.

Niin kauan kuin olin avoimella kentällä ja saatoin kodistani näkyvän lampun mukaan ohjata askeleeni, kävi kaikki hyvin. Mutta ehdittyäni polulle tuli niin pimeä, että en päässyt eteenpäin, vaan astuin sivulle metsään ja kiroilin siellä kuin mies, joka etsii tulitikkuja makuuhuoneessaan. Tiesin, että oli vaarallista sytyttää lyhtyni, sillä sen valo näkyisi niemekkeen kärkeen asti, ja koska kukaan ei käynyt täällä pimeän tultua, antaisi se puheenaihetta ja tulisi Casen korviin. Mutta mitä oli minun tehtävä? Täytyi joko luopua yrityksestä ja menettää arvoni Maeen silmissä tai uhallakin sytyttää lyhty ja suorittaa tehtäväni niin pian kuin mahdollista.

Polulla kulkiessani kävelin rivakasti, mutta heti mustalle rannikolle tultuani oli minun juostava. Sillä vuoksi oli nousemassa korkeimmilleen, ja päästäkseni ruutiani kastelematta tyrskyn ja jyrkän vuorensienän välitse tarvitsin kaiken nopeuteni. Nytkin ulottui ryöppy polviini asti ja olin vähällä kaatua kiveä vasten. Kaiken tämän aikaa tulinen kiireeni, meren raikas ilma ja tuore haju piti mieleni reippaana; mutta kun olin tiheikössä ja aloin kiivetä polkua, kävin tehtävään hitaammin. Metsän synnyttämän arkuuden olivat mestari Casen banjonkielet ja kuvaveistokset suureksi osaksi ravistaneet niskastani, mutta silti pidin tätä kaameana vierailuna ja arvasin, että opetuslasten täytyi käynneillään pahoin säikähtyä.

Kun lyhdyn valo sattui runkoihin, haarautuviin oksiin ja köysimäisten köynnöskasvien kiertyneihin latvoihin, muutti se koko paikan tai kaiken, mitä siitä saattoi nähdä, eräänlaiseksi sekavaksi liikkuvien varjojen leikiksi. Ne tulivat vastaan vankkoina ja nopeina kuin jättiläiset ja sitten kaikkosivat pois haihtuen hämärään; ne kohosivat pään yli kuin nuijat ja lensivät sitten lintujen lailla yön pimeyteen. Metsän kamara kiisi lahosta puusta, muistuttaen tulitikkulaatikon kyljessä raapaisemisen jälkeen välähtävää fosforihohdetta. Isoja, kylmiä pisaroita välähteli kuin hikeä oksilta yläpuolellani. Tuuli kävi tuskin nimeksikään; vain pieni jäinen viima hengähteli maanpuolelta, kykenemättä mitään liikahtamaan; ja harput olivat mykkiä.

Ensimmäisen maantunnun sain päästyäni villipalmu-metsästä ja nähdessäni möröt muurin harjalla. Kovin kummallisilta ne näyttivät lyhdyn valossa, kasvot maalattuina, näkinkengät silminä sekä vaatteet ja hiukset riipuksissa. Toisen toisensa perästä tempasin ne kaikki alas, pinoten ne kasaan holvin katolle, jotta ne pääsisivät samaan kokkoon muun kanssa. Sitten valitsin paikan erään ison eteiskiven takana, kaivoin siihen ruutini ja kaksi räjähdyspommia ja juokсутin sytytyslankani käytävälle. Vielä jäähyväisiksi vilkaisin savuavaan päähän. Somalta se näytti.

— Hei vain! — huudahdin. — Nyt on kohtalosi määrätty.

Ensimmäinen aikomukseni oli sytytettyäni heti lähteä kotiinpäin; sillä pimeys, lahonneen puun kimmeltely ja lyhdyn varjot saivat mieleni tuntumaan kolakalta. Mutta minä tiesin, missä yksi harpuista riippui; minusta olisi ollut vahinko, ellei se olisi mennyt muitten mukana; mutta samalla kertaa en voinut olla itselleni myöntämättä, että olin hirveästi väsynyt hommaani ja että mieluummin olisin ollut kotona suljettujen ovien takana. Astuin ulos kellarista miettien puoleen ja toiseen. Meren kohinaa kuului kaukaa alapuoleltani rannalta; lähempänä ei lehtikään värähtänyt; olisin saattanut olla ainoa elävä olento tällä puolen Kap Hornin.

Ja kun siinä seisoin ajatuksissani, tuntui kuin koko metsä heräisi ja täyttyisi pienillä äänillä. Pieniä ääniä ne olivat, ei mitään vaarallista — rasahdus tuolla, pyrähdys täällä, — mutta rintaani ahdisti ja kurkkuni kävi kuivaksi kuin korppu. En minä Casea peljännyt, kuten olisi ollut järkevätä; en Casea edes ajatellutkaan; mutta minua vaivasivat kuin ankara ähky akkain lorut paholaisnaisista ja metsäasioiksi muuttuneista miehistä. Puuttui vain kynnen verta, että olisin lähtenyt juoksuun; kuitenkin hillitsin itseni, astuin ulos ja kohottaen lyhtyä kuin hullu katsahdin ympärilleni.

Kylän taholla ja polulla ei näkynyt mitään. Mutta kun käännyn sisämaahan päin, oli ihme, että en lysähtänyt maahan. Tuolla, tullen suoraan erämaasta ja paholaisviidasta ... tuolla oli varmaan paholaisnainen juuri sellainen, millaisiksi olin niitä kuvitellut. Näin valon lankeevan hänen paljaille käsivarsilleen ja kirkkaihin silmiinsä, ja minä kiljahdin niin kimakasti, että luulin siihen paikkaan kuolevani.

— Ah, älä huuda ääni! — sanoi paholaisnainen kuuluvalla kuiskauksella. — Miksi sinä puhu iso ääni? Sammuta valo! Ese tulee hän.

— Kaikkivaltias Jumala, sinäkö se olet, Uma? — ihmettelin minä.

— *Ioe*, — myönsi hän. — Minä tulee nopea. Ese täällä pian.

— Tulitko sinä yksin? — kysyin. — Sinä ei pelkää?

— Ah, liian paljo pelkää! — kuiskasi hän, tarraten minuun kiinni. — Minä luulla kuolla.

— No, — sanoin heikosti irvistäen, — minä en naura sinulle, rouva Wiltshire, sillä itse lienen säikähtynein mies Etelämeren saarilla.

Hän kertoi minulle parilla sanalla, miksi oli tullut. Tuskin olin lähtenyt, kun Fa'avao kuului saapuneen sisälle, ja akka oli kohdannut Mustan Jackin juoksemassa minkä kinttunsa kantoivat meidän asunnoltamme Casen taloon. Uma ei pysähtynyt puhumaan, vaan riensi suoraa päätä tiheikköön minua varoittamaan. Hän oli niin lähellä kintereilläni, että lyhty opasti hänet rannikon yli, ja sen välke puissa osoitti hänelle myöhemmin suunnan vuorta ylös. Vasta kun olin päässyt huipulle tai astunut kellariin, ihmetteli hän, mihin Herran nimessä olin joutunut, ja menetti kappaleen kallista aikaa, peläten huutaa, koska Case saattoi olla hänen kintereillään, ja lankeillen tiheikössä, niin että ruumiinsa oli sinelmiä ja naarmuja täynnä. Silloin hän varmaan joutuikin liian etäälle etelää kohti, jonka seurauksena hän vihdoin ilmestyi sivultani, peloittaen minut pahemmin kuin sanavarani riittävät kuvailemaan.

No, mikä tahansa oli parempaa kuin naispaholainen, mutta hänen kertomuksensa kuulosti kylläkin vakavalta. Mustalla Jackilla ei ollut mitään asiaa talollani, ellei häntä ollut pantu sinne vartioimaan; ja minusta näytti, että typerä mainitsemiseni maalista ja ehkä joku Maean lörpöttely oli saattanut meidät ahtaalle. Selvää oli ainakin, että Uman ja minun oli jäätävä tänne yöksi; me emme uskaltaisi yrittää kotiin ennen päivän valkenemista, ja silloinkin olisi turvallisempaa kiertää vuoren kautta ja saapua kylään takalistolta, jotta emme joutuisi väijytyksiin. Yhtä selvää oli myöskin, että miina oli heti räjäytettävä, jotta Case ei ehtisi sitä ehkäisemään.

Minä astuin holvikäytävään Uman pitäessä tiukasti minusta kiinni, avasin lyhtyni ja tuikkasin tulen rikkilankaan. Sen ensimmäinen pätkä hulmahti kuin paperikaistale, ja minä seisoin tyhmistyneenä katsellen sen palamista ja ajattelin, että lentäisimme ilmaan Tiapolon kanssa, mikä ei suinkaan kuulunut minun suunnitelmiini. Toinen paloi säännöllisemmin, vaikka välempään kuin olisin tahtonut; ja silloin minä sain tajuntani takaisin, laahasin Uman käytävästä, sammutin tulen ja pudotin lyhtyni, ja molemmat hapuilimme tiheikköön, jossa laskeuduimme yhdessä puun alle, kun katsoin päässeemme turvallisen loitolle.

— Eukkoseni, — virkoin, — en unohda tätä yötä. Sinä olet oikea helmi, ja siksi et tulekaan täällä toimeen paremmin.

Hän puristautui lähelleni. Juostuaan asunnostamme pelkässä hameessaan, mikä hänellä oli yllään oli hän tullut likomäräksi kasteesta ja mustan rannikon tyrskyistä, joten hän värisi vilusta sekä pimeyden ja paholaisten pelosta.

— Liian paljo pelkää, — oli kaikki, mitä hän sanoi.

Casen vuoren takempi rinne kallistuu melkein äkkijyrkkänä seuraavaan laaksoon. Olimme aivan sen reunalla, ja minä saatoin nähdä lahopuiden kimaltelevan ja kuulin meren kohinan kaukaa alhaalta. En pitänyt asemasta, joka ei jättänyt minulle peräytymistietä, mutta pelkäsin sitä vaihtaa. Sitten huomasin lyhdyn suhteen tehneeni vielä paremman erehdyksen; minun olisi pitänyt jättää se palamaan, jotta olisin voinut pamauttaa Casea hänen astuessaan sen valoon ja ellen olisi älynnyt tehdä sitäkään, näytti järjettömältä jättää hyvä lyhty lentämään sirpaleiksi noiden vuoltujen kuvien mukana. Kapinehan kuului minulle, oli rahan arvoinen ja saattoi tulla hyvään tarpeeseen. Jos olisin voinut luottaa sytytyslankaan, olisin ehkä rientänyt sen vielä pelastamaan. Mutta ken saattoi siihen luottaa? Tiedämmehän, mitä rojua kauppatavara on. Kyllähän se kelpasi kanakoille niiden kalastusretkillä, koska heidän kuitenkin täytyy olla ripeät liikkeissään ja korkeintaan joutuvat vaaraan saada kätensä reväistyksi irti ruumiista. Mutta jokaiselle, ken tahtoi liikkuskella tämänlaatuisen ruutipesän ympärillä, oli tuo sytytyslanka arvoton.

Näin ollen en voinut muuta kuin pysyä liikahtamatta, pitää haulikkoni varattuna ja odottaa räjähdystä. Mutta se oli vakavanlaista hommaa. Yön pimeys oli läpitunkematon; muuta ei voinut nähdä kuin lahonneen puun aavemaisen hohteen, jonka valossa vain sen itsensä erotti. Ja tarkatakseni ääniä heristin korviani, kunnes luulin kuulevani rikkilangan palamisen holvin suppilossa, ja totesin, että metsässä oli haudanhiljaista. Silloin tällöin kuului pikku rasahdus; mutta oliko se etäällä vai kaukana, Caseko kolhi varpaitaan kantoihin muutaman askeleen päässä minusta vai puuko taittui kilometrien etäisyydessä, oli minulle yhtä hämärää kuin vastasyntyneelle lapselle.

Ja sitten aivan yhtäkkiä Vesuviukseni laukesi. Kauan sitä oli saanut odottaa; mutta kun se kerran

pamahti, ei totisesti kukaan olisi voinut parempaa pyytää. Ensiksi kuului hitonmoinen jymähdys, tulta tuiskahti korkealle, ja metsä kävi niin valoisaksi, että olisi nähnyt lukea. Ja sitten vasta leikki alkoi. Uma ja minä olimme puolittain haudattuina multakuormallisen alle, ja hyvä että silläkin pääsimme, sillä yksi suuaukon paasista pauskautui avaruuteen, putosi parin sylen päähän olinpaikastamme, ponnahti vuorenreunan yli ja vierähti kolisten takalaaksoon. Huomasin melkoisesti laskeneeni välimatkamme väärin tai asettaneeni liian voimakkaan dynamiitti- ja ruutipanoksen, miten haluatte.

Ja nyt havaitsin tehneeni toisenkin harhaiskun. Jymy alkoi jo häipyä tärisyttäen saarta mainingeillaan, häikäisevä hohde sammui, eikä yön pimeys kuitenkaan palannut niinkuin olin odottanut. Sillä pitkin metsää oli räjähdys siroitellut hehkuvia hiiliä ja kekäleitä; niitä oli ympärilläni tantereella, muutamia oli pudonnut alas laaksoon ja toisia hehkui puiden latvoissa. Paloa en peljännyt, sillä nämä metsät ovat liian kosteita syttyäkseen. Mutta haittana oli, että koko seutu oli valaistu, tosin ei kovin kirkkaasti, mutta kuitenkin riittävästi, jotta siinä näki tähdätä; ja siroiteltujen hiilten suunta luultavasti suosi yhtä paljon Casea kuin itseäni. Tietysti tähystelin ympärilleni keksiäkseni hänen valkoisen naamansa; mutta hänestä ei näkynyt merkkiäkään. Umasta taasen näkyi pamaus ja leimahdukset kokonaan karkoittaneen elonkipinän.

Pelissäni oli heikko kohta. Yksi noista siunatuista kaiverretuista kuvista oli pudonnut — tukka, vaatteet ja koko ruho ilmiliekissä — tuskin neljän metrin päähän minusta. Heitin pitkän, tutkivan katseen ympärilleni; mitään Casea ei vieläkään näkynyt, ja minä päätin vapautua tuosta palavasta kekäleestä ennen hänen tuloaan, tai muutoin minut ammuttaisiin siihen kuin koira.

Ensimmäinen ajatukseni oli ryömiä, mutta sitten tuomasin, että nopeus oli edullisinta, ja nousin puoliksi ylös ottaakseni harppauksen. Samassa näkyi jostakin olinpaikkani ja meren välistä leimaus, kuului laukaus, ja kiväärinkuula vinkui korvissani. Pyörähdin heti päin, suoristautuen pyssy ojossa, mutta sillä roistolla oli Winchesteri, ja ennenkuin ehdin häntä nähdäkään hänen toinen laukauksensa kaatoi minut kumoon kuin keilan. Tuntui kuin olisin lentänyt ilmassa, sitten putosin päistikkaa maahan, viruen puolisen minuuttia tolkuttomana. Senjälkeen huomasin, että käteni olivat tyhjä, — pyssyni oli kaatuessani lennähtänyt pääni yli. Sellainen tila, missä minä olin, valveuttaa miehen hyvin hereilleen. Tuskin tiesin, mihin minua oli sattunut tai olinko ollenkaan loukkautunut, mutta kasvoilleni käännähtäen yritin ryömiä asettani ottamaan. Ellette ole koettanut liikkua murskatulla koivella, ette tiedä, mitä tuska on, ja minä karjaisin kuin mullikka.

Tämä oli onnettomin ääni, minkä elämässäni olen päästänyt. Siihen asti oli Uma järkevänä naisena pysytellyt puunsa tyvellä tietäen, että hän olisi vain tiellä; mutta kuultuaan minun kiljahtavan hän juoksi esille. Winchesteri pamahti jälleen ja hän tuupertui maahan.

Olin kohoutunut ylös koipineni päivineni häntä pysäyttämään; mutta nähdessäni hänen kellahtavan kentälle laskeuduin jälleen paikalleni, olin hiljaa ja koettelin puukkonni päätä. Minä olin tähän asti hätköinyt ja ollut hölmistyneenä. Ei enää mitään sellaista! Hän oli ampunut naistani, ja minun oli se hänelle kostettava. Makasin siinä hampaitani purren ja haudoin mahdollisuuksia. Koipeni oli murskattu, pyssyni poissa. Casella oli vielä kymmenen patruunaa Winchesterissään. Tilanne näytti toivottomalta. Mutta minä en hetkeäkään haikaillut enkä menettänyt rohkeuttani. Sen miehen oli kuoltava.

Pitkähköön aikaan ei kumpikaan meistä hievahtanut. Sitten kuulin Casen alkavan liikkua lähemmäksi pensaikossa, vaikka hyvin varovaisesti. Epäjumalan-kuva oli palanut loppuun; ainoastaan siellä täällä kyti vielä joitakuuta hiiliä, ja metsä oli pääasiallisesti pimeä, joskin siinä viipyi himmeä hehku kuin rovion hiipuvassa hiilloksessa. Tässä puolihämärässä erotin Casen pään tuijottamassa minuun ison saniaispensaan yli, ja samalla kertaa roisto näki minut ja nosti Winchesterinsä poskelleen. Odotus oli viimeinen mahdollisuuteni, mutta tuntui kuin olisi sydämeni riuhtautunut telakoiltaan. Sitten hän laukaisi. Onneksi minulle ei hänellä ollut haulipanosta, sillä luoti iski tuuman päähän minusta, ryöpyttäen multaa silmiini.

Koettakaa kuvitella, mitä on venyä tyynenä ja sallia itseään ammuttavan istualta, kuuluan osuessa vain hiuksenverran harhaan. Mutta minä sen onnekseni tein. Hetkisen Case seisoi Winchesteri ojossa; sitten hän naurahti itsekseen ja astui sanajalkain takaa esille.

— Naura! — ajattelin minä. — Jos sinulla olisi etanankaan järki, niin rukoilisit!

Olin jäykkä kuin laivan touvi tai kellon vieteri, ja heti kun hän ehti ulottuvilleni tartuin häntä nilkasta, tempasin jalat hänen altaan, pauskaten hänet pitkäkseen, ja ennenkuin hän sai henkeänsä vedetyksi olin hänen päällään murskattuine koipineni kaikkineni. Hänen Winchesterinsä oli mennyt samaa tietä kuin oma haulikkoni. Nyt ei ollut hätää — nyt häntä uhmasin. Olen aina ollut vahva mies, mutta en tiennyt, mitä voima on, ennenkuin pääsin käsiksi Caseen. Hän menetti harkintakykynsä ja tolkkunsa kaatua rymistessään ja nosti molemmat kätensä ylös kuin säikähtynyt nainen, joten sain ne kummankin kaapatuiksi vasempaani. Tämä havahdutti hänet, ja hän upotti hampaansa kyynäsvarteeni kuin kärppä. Siitä minä viisi. Koipeani kivisti niin, että enemällä ei ollut väliä, ja vetäen veitseni minä työnsin sen

häneen.

— No, — sanoin, — nyt olet kourissani; viimeinen hetkesi on tullut, ja oli jo aikakin! Miltäs terä tuntuu? Tästä saat Underhillin puolesta! Ja tuo on Adamsista! Ja nyt tulee Uman edestä, ja se ajaa konnansielusi ulos ruumiistasi!

Näin sanoen annoin hänelle kylmää terästä koko voimallani. Hänen ruumiinsa nytkähteli allani kuin vieterisohva; hän päästi kauhean, pitkän voihkauksen ja sitten virui hiljaa.

— Jokohan olet kuollut? Toivon sitä! — ajattelin, sillä päätäni huimasi. Mutta minä en tahtonut antautua vaaraan; hänen oma esimerkkinsä oli liian lähellä silmiäni edessä. Siis koetin vetää veitsen haavasta antaakseni hänelle uuden piston. Muistan, miten veri purskahti käsilleni kuumana kuin tee; ja sitten minä pyörryin, ja pääni putosi miehen suulle.

Kun jälleen tulin tajuihini, oli pilkkosen pimeä; hiilet olivat hiipuneet; ei ollut muuta nähtävänä kuin lahopuiden hohde, enkä tietänyt, missä olin, miksi tunsin sellaista tuskaa tai mistä olin niin kastunut. Sitten palasi muistini, ja ensi huoleni oli antaa hänelle taasen puukosta puolisen tusinaa iskua kahvaan asti. Kaiketi henki jo oli hänestä paennut, mutta ei se häntä vahingoittanut ja teki minulle hyvää.

— Panisin vetoa, että nyt olet kuollut, — mumisin, ja kutsuin sitten Umaa.

Kun mitään vastausta ei kuulunut, aloin ryömiä häntä hapuilemaan, loukkasin murskatun jalkani ja menin jälleen tainnuksiin.

Toistamiseen toinnuttuani näin, että ilma oli seestynyt, sillä vain muutamia puuvillan-valkoisia pilvenhattaroita leijaili taivaalla. Kuu oli noussut — tropiikkien kuu. Kotimaamme kuutamo muuttaa metsän mustaksi, mutta tämä loppukuun viime sakarakin väritti puut vihreiksi kuin päivänvalo. Yölinnut (tai pikemmin ne olivat aikaisia aamulintuja) elpyivät visertelemään pitkiä, laskevia satakielten soittoa muistuttavia säveliään. Ja minä saatoin nähdä kuolleen miehen, jonka päällä vielä puolittain lepäsin, katselevan suoraan taivasta kohti avoimilla silmillään — ne eivät olleet vaaleammat kuin hänen eläessään. Ja hiukan tuonnempana virui Uma kyljelleen kaatuneena.

Laahasin itseni hänen luoksensa niin hyvin kuin kykenin, ja sinne päästyäni huomasin hänen olevan aivan valveilla itkien ja nyyhkyttäen itsekseen hiljaa kuin hyönteinen. Hän näkyi aitujen tähden pelkäävän parkua ääneensä. Mitään isompaa vammaa hän ei ollut saanut, mutta oli aivan suunniltaan säikähtynyt. Hän oli tullut tajuihinsa jo kauan sitten ja huutanut minulle, mutta kun ei kuullut vastausta, oli hän päätellyt, että molemmat olimme kuolleet, ja oli maannut paikallaan siitä asti, tohtimatta liikahduttaa sormeakaan. Luoti oli kyntänyt hänen olkapäätänsä, ja hän oli menettänyt melkolailla verta; mutta pian sidoin haavan niin hyvin kuin paitani liepeellä ja kaulahuivillani voin, nostin hänen päänsä terveelle polvelleni, tukien selkääni puunrunkoa vasten, ja jäin aamua odottamaan.

Umasta ei ollut hyötyä eikä huvia, hän vain riippui minussa kiinni, vapisi ja itki. En luule, että kukaan on koskaan ollut pahemmin säikähtyneenä, ja tehdäkseen hänelle oikeutta, hän oli viettänytkin vaiherikkaan yön. Minulla taasen oli kivistystä ja hyvä kuumeen alku, mutta hiljaa istuessani tuntui kevyemmältä. Ja joka kerta, kun vilkaisin Caseen, olisin tahtonut laulaa ja viheltää. Puhukaa ruuasta ja juomasta! Nähdä tuo mies siinä makaamassa kuolleenä kuin suolattu silli riitti minulle veroksi.

Yölinnut herkesivät tuokion perästä laulamasta; sitten rupesi valo vaihtumaan, idän kulma kävi oranssinväriseksi, koko metsä alkoi väristä sävelistä kuin soittolaatikko, ja täysi päivä oli tullut.

En odottanut Maeaa vielä pitkään aikaan; ja mielestäni olikin mahdollista, että hän perääntyisi koko tuumasta eikä saapuisi ollenkaan. Sitä enemmän mielissäni olin, kun tunnin verta päivän valkenemisen jälkeen kuulin näreiden räiskyvän ja joukon kanakoja naurulla ja laululla pitävän rohkeuttaan yllä. Uma nousi istualleen aivan reippaana heti ensi sanan kuullessaan; ja pian näin seurueen, Maea etunenässä ja aurinkohattuinen eurooppalainen hänen takanaan, pujottautuvan esiin polulta. Se valkoihoinen oli herra Tarleton, joka eilen iltamyöhällä oli saapunut Falesan kylään, jätettyään aluksensa ja käveltyään viimeisen välin lyhty kädessä.

He hautasivat Casen kunnian kentälle samaan koloon, missä hän oli pitänyt tuota savuavaa päätä. Odotin toimituksen loppuun; ja herra Tarleton rukoili, mikä minusta oli hupsuttelua, mutta myöntää täytyy, että hän antoi hyvin heikon kuvan vainajan mahdollisuuksista, ja hänellä näkyi olevan omat ajatuksensa helvetistä. Minulla oli sen johdosta hänen kanssaan sananvaihtoa jälkeinpäin: lausuin hänelle, että hän oli vilpistellyt velvollisuudessaan ja että hänen olisi pitänyt miehen lailla nousta suoraan ilmoittamaan kanakoille Casen joutuneen kadotukseen, joka olikin hänelle oikein; mutta en koskaan saanut häntä katselemaan asiaa minun silmilläni.

Sitten tekivät he minulle parit riu'uista ja kantoivat minut asemalle. Herra Tarleton asetti sääriiluuni

paikoilleen, laittaen siihen oikean lähetyssaarnaajan-siteen, jonka vuoksi vielä tänä päivänä onnun. Sen tehtyään otti hän minulta, Umalta ja Maealta todistuksen ja kirjoitti kaiken puhtaaksi, antaen meidän piirtää nimimerkkimme alle. Senjälkeen lähetti hän noutamaan päälliköt ja vei heidät isä Randallin asuntoon takavarikoimaan Casen paperit.

Mitään muuta he eivät löytäneet kuin palasen monina vuosina pidettyä päiväkirjaa, jossa puhuttiin vain kopran hinnasta, varastetuista kananpojista ja muusta sellaisesta, sekä liikekirjat ja alussa mainitsemani testamentin, jotka molemmat osoittivat koko hökötyksen (varaston, hyllyjen, astiain) kuuluvan samoattarelle. Minä sen häneltä ostin melko korkeasta summasta, sillä hänellä oli aika hoppu niistä päästä ja palata kotiinsa. Randall ja neekeri taasen saivat pötkiä, he pääsivät jonkinlaiselle kauppa-asemalle Pape-malulun puolessa; mutta heidän asiansa menestyivät perin huonosti, sillä eihän kummallakaan heistä ollut sellaiseen kykyä. He elelivät enimmäkseen kalalla, ja sentähden se Randall kuolikin. Näkyy olleen oiva parvi eräänä päivänä, ja isä meni niitä pyydystämään dynamiitilla. Joko sytyslanka paloi liian nopeasti tai isä oli päissään tai kumpaakin, mutta pommi räjähti (tavallisuuden mukaan) ennenkuin hän heitti — ja missä oli isän käsi?

No, eihän siinä sen vaarallisempaa; pohjoisemmat saaret vilisevät täällä käsipuolia miehiä, sellaisia kuin tapaamme "Tuhannen ja yhden yön" saduissa. Mutta joko Randall oli liian vanha tai joi liian paljon, siunatuksi lopuksi hän siitä kuolla kupsahti. Varsin pian senjälkeen neekeri häädettiin saarelta, kun oli varastanut valkoihoisilta, ja lähti länteen, missä löysi ihmisiä omaa väriään, mikäli hän siitä piti, ja ne hänen värisensä miehet ottivat ja söivät hänet jossakin juhlatilaisuudessa, ja toivon vain, että hän heille maistui!

Täten jäin yksikseni voitonriemuuni Falesalle. Ja kun kuunari saapui, täytin sen ja vielä annoin puolen huoneen korkuisen kansilastin. Täytyy myöntää, että herra Tarleton menetteli reilusti meitä kohtaan; mutta hän kosti häijynlaisesti.

— No, herra Wiltshire, — sanoi hän, — olen sovittanut teidät kaikkien kanssa täällä. Vaikeata se ei ollutkaan, nyt kun Case on poissa; mutta minä tein sen ja menin vielä takuuseen siitä, että menettelette rehellisesti alkuasukkaita kohtaan. Minun täytyy pyytää teitä pitämään sanani.

Pidinhän minä sen. Usein tuotti vaakani minulle kiusaa, mutta minä järkeilin tähän tapaan: meillä kaikilla on hiukan omituiset vaa'at, ja alkuasukkaat tietävät sen ja kastelevat kopransa samassa suhteessa, niin että kaikki käy oikein. Mutta totta on, että se kiusasi minua, ja vaikka menestyin Falesalla, olin senvuoksi melkein iloinen, kun liikkeemme siirsi minut toiselle asemalle, missä en ollut mihinkään sitoutunut ja saatoin katsella vaakaani rehellisellä naamalla.

Mitä eukkooni tulee, tunnette hänet yhtä hyvin kuin minä itsekin. Hänellä on vain yksi vika. Ellei pidä häntä silmällä, lahjoittaisi hän pois puodin katonkin. No, se näkyy olevan kanakoille luontaista. Hänestä on tullut voimakas, roteva nainen, joka voisi nostaa lontoolaisen poliisikonstaapelin hartioilleen. Mutta sekin on luontaista kanakoille, eikä ole pienintäkään epäilystä, että hän on ensiluokkainen vaimo.

Herra Tarleton on aikansa palveltuaan mennyt kotiin. Hän oli paras lähetyssaarnaaja, mitä olen tavannut, ja nyt hän kuulemma on kirkkoherrana jossakin Somersetin puolessa. Ja se on hänelle parasta; siellä ei ole kanakoja hänen vaivoinaan.

Entä ravintolani? Siitä ei puhuttakaan, tuskin sellaista koskaan perustan. Luullakseni olen nyt kiinni täällä. En tahdo jättää tenaviani, nähkääs, ja — turha on sitä kieltää — täällä he voivat paremmin kuin valkoisten maassa, vaikka Ben vei vanhimman Aucklandiin [Kaupunki Uudessa Seelannissa. Suom.], missä häntä koulutetaan parhaiden mukana. Mutta enimmin päänvaivaa tuottavat minulle työt. Ne ovat tietenkin puolirotoa; sen tiedän yhtä hyvin kuin tekin, eikä kukaan halveksi sekarotuisia enemmän kuin minä; mutta ne ovat minun, ja jokseenkin kaikkieni. En voi tyytyä ajatukseen, että he yhtyisivät kanakoihin, ja mistäpä heille valkoisia miehiä löydän?

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK PANNAAN JULISTETTU ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as

creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found

at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of

a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small

staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.